ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 67ον ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 1931. Ἀριθ. 10.

ΚΡΙΣΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ

«Ἐπειδὴ θέλει πληθυνθῇ ἡ ἀνομία, ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν θέλει ψυχρανθῇ».

(Ματθ. κδ'. 12).

Σήμερον εἶναι ἐποχὴ κρίσεως. Ἡ παγκόσμιος οἰκονομικὴ κρίσις εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας. Ὁ ἔμπορος, ὁ τεχνίτης, ὁ πλανόδιος μεταπράτης, ὁ τραπεζίτης καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων—πάντες γενικῶς, μὴ ἐξαιρουμένων μηδὲ τῶν ὑπηρετριῶν, ὁμιλοῦσι περὶ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως.

Τὸ πρᾶγμα εἶναι λίαν φυσικόν. Διότι μετὰ τὴν ἀναστάτωσιν τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ἡ στυγνὴ πραγματικότης, ἡ ὁποία διαλαλεῖ εἰς τὸν κόσμον ὄχι μόνον ὅτι ἀπωλέσθησαν πολύτιμοι καὶ προσφιλεῖς ὑπάρξεις, ἀλλ' ὅτι ἐκλονίσθησαν αὐταὶ αἱ βάσεις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῶν κοινωνιῶν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ σημερινὴ κρίσις. Τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς κρίσεως ταύτης θὰ μεταβιβασθοῦν ὡς κληρονομία εἰς τὰς μελλούσας γενεὰς καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ προΐδῃ πότε θὰ παύσουν νὰ ἦναι αἰσθηταὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

Προχθὲς εἷς καθηγητὴς τῆς Παιδαγωγικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου ὡμίλησεν εἰς τὸν «Παρνασσὸν» περὶ τῆς «κρίσεως τῆς Ἐπιστήμης». Ὁ σοφὸς καθηγητὴς προσεπάθησε ν' ἀναπτύξῃ εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινὸν τὸ σπουδαῖον τοῦτο θέμα, εἰπὼν ὅτι κάθε κοινωνικὴ τάξις ἔχει τὴν ἰδικήν της ἰδεολογίαν καὶ προσπαθεῖ διὰ τῆς ἐπιστήμης νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Ἀλλ' οὕτως ἡ ἐπιστήμη καταντᾷ κομματική. Ἔπειτα παρατηροῦμεν ὅτι ἀπὸ τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας ἐκδηλώνεται ἀπὸ παντοῦ ἕνας ἀκράτητος ***ῥιζοσπαστισμός,*** ὅστις δὲν ἐφείσθη οὐδὲ τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἐπιστήμη, ὡς ἐξερεύνησις καὶ ἀποδοχὴ τῆς ἀληθείας, ἔπρεπε νὰ ἵσταται πολὺ ὑψηλά, ἐνῷ τώρα, ὡς ἐλέχθη, γίνεται κομματικὴ καὶ καταντῶμεν οὕτως εἰς μίαν ἄρνησιν τῆς ἐπιστήμης, δηλ. φθάνομεν εἰς μίαν καμπήν, ἡ ὁποία καλεῖται εἰς γλῶσσαν ἁπλῆν ***κρίσις.*** Αὐταὶ αἱ μορφαὶ τῆς κρίσεως, καθὼς καὶ ἄλλαι ὁμοίας φύσεως, κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν ἔχουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν. Ἡ αἰτία, ἡ γεννῶσα τὰς ἀναφερθείσας κρίσεις, εἶναι ***μία ἄλλη κρίσις,*** τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν ***πνευματικὴν κρίσιν***—σὺ ὀνόμασέ την, ἂν θέλῃς ***θρησκευτικὴν*** ἢ ***Χριστιανικήν.*** Κατὰ τὰς ἀπόψεις ἡμῶν, πηγαζούσας ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, αἱ οἰκονομικαὶ κρίσεις καὶ αἱ ἄλλαι μορφαὶ αὐτῆς εἶναι τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς ***χαλαρώσεως τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν ἀτόμων καὶ τῆς κοινωνίας.*** Ἓν παράδειγμα θὰ διευκρινίσῃ τὸ ζήτημα. Ὁ Χριστιανισμὸς διδά-

σκει λιτότητα, αὐτάρκειαν καὶ εἰρηνικὴν διαβίωσιν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πρὸς τοὺς ὁποίους, εἴτε φίλοι εἶναι εἴτε ἐχθροί, ὀφείλομεν νὰ δεικνύωμεν αἰσθήματα ἀγάπης καὶ εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος. Ἐὰν μὲν ἦναι φίλοι, χρεωστοῦμεν νὰ τοὺς ἀγαπῶμεν λόγῳ τῆς φιλίας· ἐὰν δὲ ἦναι ἐχθροί, λόγῳ τῆς ῥητῆς καὶ ἐπιτακτικῆς παραγγελίας τοῦ Χριστοῦ, εἰπόντος: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας». Ὅταν αἱ Χριστιανικαὶ αὗται ἀρχαὶ χαλαρωθοῦν καὶ τὴν λιτότητα καὶ αὐτάρκειαν διαδέχηται σπατάλη ἀλόγιστος καὶ πολυτέλεια καὶ δημιουργία ἄλλων ἀνοικονομήτων ἀναγκῶν, εἶναι ἑπόμενον γρήγορα ἢ ἀργὰ νὰ ἐνσκήψῃ κρίσις οἰκονομική. Ὅταν τὴν εἰρηνικὴν μετὰ τῶν ἄλλων διαβίωσιν διαδέχηται πνεῦμα ἀκόρεστον καὶ ἐχθρικόν, ἡ φυσικὴ συνέπεια θὰ ἦναι σύγκρουσις, κατάρρευσις, οἰκονομικὴ ἐξάντλησις, τὰ ὁποῖα θὰ γεννήσουν μίαν κατάστασιν χειροτέραν τῆς παρούσης. Ἐνῷ ἂν διὰ τῶν Χριστιανικῶν ἀρχῶν προσπαθῶμεν νὰ ζῶμεν τὸν ἁπλοϊκὸν καὶ αὐτάρκη καὶ εἰρηνικὸν βίον, θὰ προληφθοῦν αἱ κρίσεις, αἱ ὁποῖαι μαστίζουν τὴν κοινωνίαν μας σήμερον. Ὥστε πρὸ πάσης βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν συνθηκῶν πρέπει νὰ προηγηθῇ μία ***ῥιζικὴ βελτίωσις τῆς πνευματικῆς καταστάσεως καὶ ζωῆς*** τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου τῆς σήμερον.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὡς γνωρίζων τὸ τέλος ἐκ τῆς ἀρχῆς, προεῖπε περὶ τῆς σημερινῆς καὶ πάσης ἐν γένει ἐποχῆς, λέγων: «Ἐπειδὴ θέλει πληθυνθῇ ἡ ἀνομία, ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν θέλει ψυχρανθῇ».

Ἀλλ᾿ ἂς ἐξετάσωμεν ἐγγύτερον τὸ ἐδάφιον τοῦτο.

Α΄) ***Ἡ ἀνομία.*** Εἶναι ἡ αἰτία, ἡ γεννῶσα τὴν πνευματικὴν κρίσιν. Κυρίως σημαίνει τὴν ἔλλειψιν, τὴν ἀπουσίαν ἢ τὴν ἄρνησιν τοῦ νόμου τοῦ ἠθικοῦ, ὡς ἀρχῆς τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἔμεινεν ὅμως ἡ λέξις μὲ τὴν κυριολεξίαν αὐτήν. Ἔλαβε πολὺ μεγαλειτέραν ὥστε νὰ περιλαμβάνῃ πᾶσαν πρᾶξιν ἀντιβαίνουσαν εἰς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς ἢ τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Οὕτως ὅ,τι γνωρίζομεν ἢ ἐννοοῦμεν μὲ τὰς λέξεις ***ἀδικία, ἁμαρτία, κακία,*** περιλαμβάνεται εἰς τὴν λέξιν ***ἀνομία.*** Ἡ ἔλλειψις τῆς ἀγάπης, τῆς ἀνιδιοτελείας, τῆς πρᾳότητος, τῆς εἰλικρινείας, τοῦ ἐνδιαφέροντος· ἡ χρῆσις ἀσεβοῦς, ὑβριστικῆς καὶ βωμολόχου γλώσσης, ἡ καταλαλιά, ἡ ὕβρις, ἡ περιφρόνησις κατατάσσονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀνομίας τόσον, ὅσον καὶ αἱ κατάφωροι ἐκδηλώσεις μιᾶς ζωῆς ἀδικίας, ἀναληθείας καὶ ψεύδους, ἀνηθίκου καὶ ἀσώτου, καὶ ζωῆς προσβαλλούσης τὰ ὑπάρχοντα, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον—ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ καὶ ἕκαστον ἰδιαιτέρως ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύκλον τῆς ἀνομίας· οἱ δὲ διαπράττοντες τὰς τοιαύτας πράξεις ἢ ἐκδηλοῦντες τὴν τοιαύτην ζωήν, κατατάσσονται εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνόμων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ῥητῶς λέγει: «Ὁ δίκαιος (Λὼτ) κατοικῶν μεταξὺ αὐτῶν, δι᾿ ὁράσεως καὶ ἀκοῆς ἐβασάνιζεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέρας τὴν δικαίαν αὐτοῦ ψυχὴν διὰ τὰ ***ἄνομα*** ἔργα αὐτῶν· ἐξεύρει ὁ Κύριος νὰ ἐλευθερώνῃ ἐκ τοῦ πειρασμοῦ τοὺς εὐσεβεῖς, τοὺς δὲ ***ἀδίκους*** νὰ φυλάττῃ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως διὰ νὰ κολάζωνται» (Β΄. Πετρ. β΄. 8—9).

Ἡ ἀνομία, ἡ ἀδικία, ἡ ἁμαρτία ἔχουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν, εἶναι ***τὸ ἠθικὸν κακόν,*** τὸ ὁποῖον μαστίζει τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐφεξῆς, διότι ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεόν, τὸν

Πλάστην του, τὸν καθιστᾷ ἐχθρὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποστάτην ἀπὸ τὸ θέλημα Αὐτοῦ, ἐπιφυλάσσει δὲ δι᾽ αὐτὸν τὴν αἰώνιον κόλασιν. Διότι, ὡς λέγει ὁ Προφήτης: «Κύριε... οἱ ὀφθαλμοί σου εἶναι καθαρώτεροι παρὰ ὥστε νὰ βλέπῃς τὰ πονηρά, καὶ δὲν δύνασαι νὰ ἐπιβλέπῃς εἰς τὴν ἀνομίαν» (Ἀββακοὺμ α΄. 13).

Ἡ ἀνομία πληθυνομένη καὶ αὐξανομένη ἐπιφέρει τὴν πνευματικὴν κρίσιν. Τὴν ἀνομίαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν ***μόνος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξαλείφει,*** ἐφ᾽ ὅσον ὁ ἄνομος καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ἐμπιστευθοῦν ἑαυτοὺς ἀνεπιφυλάκτως εἰς Αὐτόν. Ὅσον ἐργάζεται ὁ Θεὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐκρίζωσιν τῆς ἀνομίας, ἄλλο τόσον ἐργάζεται καὶ ὁ Πονηρός. Ἐπειδὴ δὲ ἔχομεν ἐν ἡμῖν, ἐν τῇ παλαιᾷ ἡμῶν φύσει, τὰ σπέρματα τῆς ἀνομίας, πολὺ εὐκολώτερον παρασυρόμεθα ἀπὸ τὸ ῥεῦμα αὐτῆς. Ὁ Πονηρὸς ἐργάζεται· ὁ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου μὲ τὰ ἄνομα καὶ ἁμαρτωλὰ μέσα του ἐργάζεται καταστροφήν· ἀλλὰ καὶ ὁ διὰ τοῦ Χριστοῦ δικαιωθεὶς καὶ σωθεὶς ἄνθρωπος, ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὰ σπέρματα τῆς ἀνομίας παρασύρεται χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, εἰς τὸν ὀλισθηρὸν δρόμον τοῦ κόσμου καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ἐλαττοῦται ἡ πίστις του, μειοῦται ἡ εὐσέβειά του, ἀφαιρεῖται ἡ ζέσις του, ἀμβλύνεται ἡ θέλησίς του καὶ ἐπακολουθεῖ τρομερὰ κρίσις ἐν τῇ ψυχῇ του.

Β΄) ***Ἡ ψύχρανσις τῆς ἀγάπης.*** «Ἐπειδὴ θέλει πληθυνθῆ ἡ ἀνομία, ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν θέλει ψυχρανθῆ». Ὁ ἄνθρωπος εἶναι εὐμετάβλητος· δὲν μένει ἐπὶ πολὺν καιρὸν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν. Ἡ ψυχή του ὁμοιάζει μὲ τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης καὶ ἀκριβέστερον μὲ τὴν ἀμπώτιδα καὶ τὴν παλίρροιαν εἰς τὰς μεγάλας θαλάσσας. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῆς σήμερον ὑποχωρεῖ πρὸ τῆς ἀδιαφορίας τῆς αὔριον· τὴν εὐσέβειαν τῆς σήμερον διαδέχεται μία κατάστασις πνευματικῆς ἀδρανείας· τὴν ἀγάπην, τὴν θέρμην τῆς ἀγάπης, ἀντικαθιστᾷ αὔριον ἡ ψυχρότης, ἡ ὁποία, ἂν δὲν προφθάσῃ νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν προτέραν θερμότητα, ἐνίοτε καταλήγει εἰς πάγον.

Ἡ αἰτία τῆς καταστάσεως αὐτῆς πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς ὅσα εἴπομεν ἀνωτέρω. Ἡ αὔξησις τῆς ἀνομίας ἐν τῷ κόσμῳ, ὁμοῦ μὲ τὴν φυσικὴν ῥοπὴν πρὸς τὴν παλαιὰν φύσιν, πρὸς «τὰ σκόρδα καὶ τὰ κρόμμυα τῆς Αἰγύπτου», ἐπιφέρει ψυχρότητα καὶ παγετόν.

Καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος καταντήσῃ εἰς τὸν βαθμὸν αὐτόν, τίποτε τὸ πνευματικόν, τίποτε τὸ θρησκευτικόν, τίποτε τὸ σωτήριον δὲν τὸν συγκινεῖ, δὲν τὸν ἐνδιαφέρει. Αἱ Χριστιανικαί μας ὑποχρεώσεις διὰ τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, αἱ θυσίαι, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ὁ Χριστὸς ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ὑπαγορεύει ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις καταντοῦν κενοὶ λόγοι ἄνευ ἐννοίας. Αἱ ὑπαγορεύσεις τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως περὶ τῶν ὑποχρεώσεών μας πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν μόνον ἀπὸ τὴν ζέσιν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν Του ἀντλοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπεροχήν των. Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη, ζέσις, ἀφοσίωσις, παραχώρησις εἰς τὸν Χριστόν; Δὲν δύναται νὰ ἦναι αἰσθητὴ οὔτε ἡ ὑποχρέωσις. Λείπουν ἡ ἀγάπη, ἡ ζέσις, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ παραχώρησις; λείπει καὶ ἡ ἐκτίμησις πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν, θὰ λείψῃ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας—θυσίας χρήματος, χρόνου, ἀναπαύσεως, εὐμαρείας ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ἐν Χριστῷ.

Ἂν δυσκολευώμεθα ν' ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς οἰκονομικάς μας ὑποχρεώσεις διὰ τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, δὲν πταίει δι' αὐτὸ ἡ παγκόσμιος οἰκονομικὴ κρίσις ἡ ὁποία μᾶς μαστίζει. Καὶ ἡ πνευματικὴ αὕτη κρίσις εἶναι ἀπότοκος τῆς χαλαρότητος, τῆς χλιαρότητος, τῆς πολυτελείας, τὴν ὁπυίαν ἐδημιουργήσαμεν, τῆς σπατάλης εἰς τὴν ὁποίαν παρεδώκαμεν ἑαυτούς, τῆς συμμορφώσεως πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ρεῦμα τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον δὲν ἀναγνωρίζει τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ μεμολυσμένου ἐγώ.

Ἔχομεν καὶ δαπανῶμεν διὰ τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τῆς συντηρήσεώς μας. Ἀλλὰ παραλλήλως δημιουργοῦμεν καὶ ἄλλας ἀνάγκας πᾶν ἄλλο ἢ ἀπολύτους. Βεβαίως ἕκαστος εἶναι κύριος, ἐν μέτρῳ τινι, τῶν ὑπαρχόντων καὶ τῆς περιουσίας του καὶ δικαιοῦται νὰ δαπανήσῃ εἰς τὰς ἀπολύτους του ἀνάγκας. Ἀλλ' εἶναι ὀλιγώτερον ἀπόλυτος ἡ ἀνάγκη τοῦ ἔρχου τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον τρέφει τὸ πνεῦμά μας, τὴν ψυχήν μας, καὶ γίνεται ἀφορμὴ νὰ τρέφωνται καὶ ἄλλοι μεθ' ἡμῶν πνευματικῶς; Εἶναι ὀλιγώτερον ἀπόλυτος ἡ πνευματικὴ αὕτη ἀνάγκη;. Εἴτε ἔχομεν εἴτε δὲν ἔχομεν, θὰ ἐξεύρωμεν τρόπον νὰ ἐξοικονομήσωμεν τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὰς φυσικάς μας ἀνάγκας (κατοικίαν, τροφήν, ἐνδυμασίαν, κ.τ.λ.). Ἐὰν δι' αὐτὰς κοπιάζωμεν, δὲν ἔπρεπε νὰ κοπιάζωμεν πολὺ περισσότερον διὰ τὰς πνευματικάς μας ἀνάγκας, διὰ τὴν ψυχήν μας; Εὐτυχῶς ὅλοι παραδεχόμεθα καὶ πιστεύομεν, δυνάμει τοῦ μακαρίου Εὐαγγελίου, ὅτι τὸ πνεῦμα ὑπερέχει τῆς ὕλης. Ἡ ἐποχή μας ὅμως εἶναι ὑλιστική, δηλ. προσκεκολλημένη εἰς τὴν ὕλην. Ἀλλ' ἡμεῖς διὰ τοῦ μακαρίου Εὐαγγελίου ἐχωρίσθημεν ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ προσεκολλήθημεν εἰς τὸ Πνεῦμα. Ἂν ἤμεθα βραδεῖς καὶ δυσκίνητοι εἰς τὰς πνευματικάς μας ὑποχρεώσεις, σημαίνει ὅτι ἡ πρώτη μας ἀγάπη ἠλαττώθη, ὁ πρῶτος μας ἐνθουσιασμὸς ἐξέπνευσεν, ὁ ἀρχικός μας ζῆλος, μὲ τὸν ὁποῖον ἠρχίσαμεν τὴν Χριστιανικήν μας ζωήν, ἔσβυσε.

Τὸ βαθμόμετρον τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς δὲν εἶναι οὔτε τὸ νὰ ὁμιλῶμεν κατ' ἰδίαν καὶ δημοσίᾳ περὶ τοῦ Χριστοῦ, οὔτε τὸ νὰ διανείμωμεν φυλλάδια καὶ Γραφὰς καὶ θρησκευτικὰ βιβλία—πράγματα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ διαφωτιστικὰ τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Τὸ βαθμόμετρον τῆς πνευματικότητός μας, ὁ πνευματικὸς σφυγμός μας, εἶναι τὸ ποσὸν τῆς θυσίας μας διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἔργον του. Τί θυσιάζεις διὰ τὸν Χριστόν; τί εἶσαι διατεθειμένος νὰ χωρίσῃς διὰ τὸν Κύριον ἢ νὰ δώσῃς εἰς τὸν Κύριον;

Τοιουτοτρόπως ἡ ἀγάπη μας εὑρίσκεται εἰς ἀναλογίαν πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς θυσίας μας. Δηλ. ὅσον περισσότερον θυσιάζομεν, τόσον μεγαλείτερος εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὸν Χριστόν. Διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι πράγματι ἀγαπῶμεν τὸν Χριστόν, πρέπει νὰ ἤμεθα ἕτοιμοι νὰ θυσιάζωμεν δι' Αὐτὸν καὶ διὰ τὸ ἔργον του ὄχι ἁπλῶς κατὰ δύναμιν, ἀλλ' ***ὑπὲρ δύναμιν*** καὶ χωρὶς κανένα ὑπολογισμὸν περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς θυσίας τοῦ ἄλλου. Εἶμαι ἀκραδάντως πεποισμένος ὅτι κρίσις οἰκονομικὴ δὲν θὰ ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐὰν ἡ ἀγάπη μας διὰ τὸν Χριστὸν καὶ ἡ θυσία μας δι' Αὐτὸν ἦτο πράγματι ***ὑπὲρ δύναμιν.*** Ἂν ὑπάρχῃ ψυχρότης, καὶ ὑπάρχει, ἀπειλοῦσα νὰ καταλήξῃ εἰς πάγον, τίς δύναται νὰ διαλύσῃ καὶ τὴν ψυχρότητα καὶ τὸν πάγον;

Γ΄) ***Ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης.*** «Εἰς ἐσᾶς ὅμως τοὺς φοβουμένους τὸ

ὄνομά μου θέλει ἀνατείλει ὁ ***Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης,*** μὲ ἴασιν ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ» (Μαλ. δ'. 2). Ποῖος δύναται νὰ θραύσῃ τὸν πάγον; Ποῖος δύναται νὰ θερμάνῃ τὰς ψυχρὰς καρδίας; Ποῖος δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὰς αἰτίας, αἵ ὁποῖαι δημιουργοῦν ὅλα τὰ κακὰ καὶ ὅλην τὴν κακοδαιμονίαν καὶ δυστυχίαν τοῦ ἀνθρώπου; Ποῖος ἄλλος εἰμὴ Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα καλεῖται Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης καὶ Ἐμμανουὴλ (μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός)—ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ λυτρωτὴς τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Ἐὰν θέλωμεν καὶ ἐὰν πιστεύωμεν, «πάντα εἶναι δυνατὰ εἰς τὸν πιστεύοντα» ὅτι ὁ Χριστὸς δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τοῦτο. Ἡ πλήθυνσις τῆς ἀνομίας φέρει ἔλλειψιν πίστεως ἢ ἔλλειψιν ἐκτιμήσεως πρὸς τὸ σωτήριον ἔργον τοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ ἔλλειψις τῆς πίστεως φέρει ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν καὶ κοσμικότητα καὶ συμμόρφωσιν εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ κόσμου, τὰ ὁποῖα θὰ φέρουν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τὸ ἐγὼ καὶ θὰ ἐξοβελίσουν τελείως τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας. Πῶς θεραπεύεται τὸ κακόν; Διὰ τοῦ Χριστοῦ. Δὲν ἔχομεν νὰ πράξωμεν ἄλλο τι εἰμὴ νὰ συνέλθωμεν ὑπὸ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης, αἵτινες θὰ διαλύσουν τὸν πάγον καὶ τὴν ψυχρότητα τῆς ψυχῆς μας καὶ θὰ θερμάνουν τὴν καρδίαν μας, θὰ ζωογονήσουν τὸ πνεῦμά μας, θὰ αὐξήσουν τὸν εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὴν ἄνευ ἐπιφυλάξεων καὶ μεμψιμοιριῶν θυσίαν τῶν πάντων ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς δόξης του καὶ θὰ μᾶς φέρουν εἰς τὴν τελείαν καὶ ἀνεπιφύλακτον ὑποταγὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τότε ἡ καρδία θὰ σκιρτήσῃ, ἡ ψυχὴ θὰ αἰνῇ τὸν Κύριον, τὸ πνεῦμά μας θὰ δοξάζῃ τὸν Πατέρα καὶ θὰ ἀγαλλιασθῇ εἰς τὴν ἁγιαστικὴν ἐνέργειαν τοῦ Παρακλήτου, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τότε αἱ κρίσεις θὰ ἐκλείψουν καὶ μία εἰλικρινὴς καὶ ἱερὰ ἅμιλλα θὰ γεννηθῇ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ μεταξὺ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ τῶν ἡγιασμένων, τίς πρῶτος νὰ καταθέσῃ τὴν προσφοράν του παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῆς δόξης Αὐτοῦ, ἀφοῦ πρῶτον ἕκαστον τέκνον Του ἀφιερώσῃ ἑαυτὸν τελείως καὶ παραχωρήσῃ ἑαυτὸν ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸν Σωτῆρά του. Ὁ Παροιμιαστὴς διὰ τοῦτο ἔλεγεν: «...Υἱέ μου, δός μοι τὴν καρδίαν σου»· καὶ ὁ Παῦλος ὁμιλῶν διὰ τὰς ἐκκλησίας τῆς Μακεδονίας ἔλεγεν: «Ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον εἰς τὸν Κύριον» (Β'. Κορ. κ'. 5). Ὅταν τὸ πρῶτον γίνῃ, θὰ ἕπωνται ὅλα τὰ ἄλλα. Καὶ τὸ πρῶτον εἶναι νὰ δώσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὸν Κύριον, διότι τότε θ' ἀντιδράσωμεν κατὰ τῆς πνευματικῆς κρίσεως, θ' ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὴν παγερὰν ψυχρότητα, θὰ θυσιάζωμεν τὰ πάντα διὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ δύναμιν καὶ ἡ πληθυνομένη ἀνομία δὲν θὰ κλονίσῃ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφιέρωσιν ἡμῶν πρὸς τὸν Χριστόν. Οὕτω λοιπὸν ἂς πολιτευθῶμεν καὶ δὲν θὰ δοκιμάσωμεν καμμίαν κρίσιν, διότι πᾶσα κρίσις ἐξαλείφεται πρὸ τοῦ Χριστοῦ.

Π. Γ. Λογγινίδης.

— Τί εἶναι ὁ λόγος; Μία πνοὴ χωρὶς ἀξίαν, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπογραφῇ καὶ σφραγισθῇ ὑπὸ τῆς πράξεως.

— Αἱ δοκιμασίαι τῆς ζωῆς εἶναι προπόνησις σωτήριος· ὁ ναυαγὸς τότε προσκολλᾶται σφικτὰ εἰς τὸν βράχον, ὅταν τὸν δέρνουν ἀγρίως τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος.

Η ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΣ

Ὅταν ὁ Πλάστης ἐνεφύσησεν εἰς τὸν ἄνθρωπον «πνοὴν ζωῆς», μεταμορφώσας τὴν ἄψυχον ὕλην εἰς «ψυχὴν ζῶσαν» κατὰ τὴν Βιβλικὴν ἔκφρασιν, ἡ Θεία πνοή, μεταδοθεῖσα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ πρωτοπλάστου, ἐγέννησεν ἐν αὐτῷ τὴν ***συνείδησιν***—τὸν γνώμονα τὸν ἠθικόν, διὰ τοῦ ὁποίου διακρίνεται τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, τὸ πρακτέον ἀπὸ τοῦ μὴ πρακτέου, καὶ ὅστις προξενεῖ ἀνησυχίαν καὶ τύψεις ἐνδομύχους, ὅταν πρᾶξίς τις ἦναι κακή, ἱκανοποίησιν δὲ καὶ χαρὰν ὅταν ἦναι καλή. Συνείδησιν ἔχουν πάντες οἱ ἄνθρωποι, ἄλλοι μὲν ἀνεπτυγμένην καὶ καλῶς λειτουργοῦσαν, ἄλλοι δὲ ἄτονον καὶ ἀδρανῆ ἐκ τῆς ἀχρηστίας. Πάντες ὅμως ἔχουν στοιχεῖα συνειδήσεως, καὶ αὐτὰ τὰ παιδία καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγριοι, οἱ ἔχοντες διανοητικότητα μικροῦ παιδίου· ὀλίγοι δὲ ἄνθρωποι εἶναι τόσον πεπωρωμένοι καὶ ἐσκληρυμένοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν ἀντίληψιν τῆς συνειδήσεώς των.

Ἐπιστημονικοὶ καὶ φιλοσοφικοὶ ὁρισμοὶ τῆς συνειδήσεως ἐδόθησαν πολλοί, ἀλλ᾽ ἡμᾶς ἐνδιαφέρει κυρίως ἡ κοινῶς ἐπικρατοῦσα σημασία τῆς λέξεως, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐξαγομένη. ***Συνείδησιν*** ὅταν λέγωμεν, ἐννοοῦμεν τὴν ***ἠθικὴν δύναμιν,*** ἥτις διακρίνει τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ ἐλέγχει ἢ ἐπαινεῖ τὰς πράξεις μας ἀναλόγως τῆς συμμορφώσεώς μας πρὸς τὸν ἠθικὸν ἐκεῖνον κανόνα. Ἀναλυτικώτερον δέ, διακρίνομεν εἰς τὴν συνείδησιν τὴν δύναμιν, ἥτις ***διακρίνει*** τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, ***ἀναγνωρίζει τὴν ὑποχρέωσιν*** τοῦ πράττειν τὸ καλὸν καὶ ἀποφεύγειν τὸ κακόν, καὶ ***αἰσθάνεται*** μεταμέλειαν ἢ τύψιν ὅταν πράττῃ τὸ κακόν, εὐχαρίστησιν δὲ ὅταν πράττῃ τὸ καλόν.

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ ἔννοια τῆς λέξεως ὅπως ἀπαντῶμεν αὐτὴν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν Π. Διαθήκην οὐδὲ ἅπαξ ἀπαντᾷ ἡ λέξις αὕτη. Ἀλλ᾽ οὔτε καὶ ἐκ στόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπαντᾷ εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς Ἐπιστολάς. Ἐκεῖ τὴν εὑρίσκομεν εἰς 29 χωρία, τρὶς εἰς τὰς Ἐπιστολὰς τοῦ Πέτρου καὶ 26 φορὰς εἰς τὰς Ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου· ἑπομένως εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον κυρίως ὀφείλεται ἡ περὶ συνειδήσεως Χριστιανικὴ διδασκαλία.

Πρώτην φορὰν ἀναφέρεται ἡ λέξις εἰς τὴν ἐνώπιον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου ἀπολογίαν τοῦ Παύλου (Πράξ. κγ΄. 1), εἰπόντος: ***«Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας».*** Τόσον δὲ ἐξεμάνη ὁ μέγας ἀρχιερεὺς ἐπὶ τῇ ὑπομνήσει τοῦ ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος καταφανῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατεπάτει, ὥστε διέταξε τοὺς παρεστῶτας νὰ ῥαπίσουν τὸν Παῦλον εἰς τὸ στόμα. Ὁ Ἀπόστολος μεταχειρίζεται πάλιν τὴν λέξιν, ὅταν ἐκλήθη νὰ ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τοῦ Φήλικος. Ὁ δὲ Ρωμαῖος ἡγεμών, ἂν καὶ ἐθνικός, δὲν ἐξετράπη ὡς ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Ἰεχωβᾶ, ἀλλ᾽ ἤκουσε τὸν Παῦλον μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἐν σιωπῇ (Πράξ. κδ΄. 16).

Ἂς ἴδωμεν τώρα ὑπὸ ποίαν ἔννοιαν μετεχειρίζετο ὁ Παῦλος τὴν λέξιν ταύτην: Εἰς τὸ β΄ κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς, ἐδάφιον 14—15, γράφων

περὶ τῶν Ἐθνικῶν, λέγει: «***Ὅταν γὰρ ἔθνη, τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως.***» Καὶ ἀλλαχοῦ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς: «***Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ· οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ***» (Ρωμ. θ΄ 1). Καὶ ἐν Β΄ Κορ. α΄ 12, γράφει: «***Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ Θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ᾽ ἐν χάριτι Θεοῦ ἀνετράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ.***»

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν τριῶν τούτων χωρίων καταφαίνεται ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θεωρεῖ τὴν συνείδησιν ὡς δύναμιν της ψυχῆς ***μαρτυροῦσαν*** ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Τὴν αὐτὴν δὲ ἰδέαν τῆς ***μαρτυρίας*** εὑρίσκομεν καὶ εἰς τὰ περισσότερα ἄλλα χωρία, εἰς τὰ ὁποία ὁ Παῦλος κάμνει χρῆσιν τῆς λέξεως «συνείδησις».

Ἡ μαρτυρία τῆς συνειδήσεως ἀποβλέπει εἰς πλεῖστα ὅσα σημεῖα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἀπὸ πρακτικῆς δὲ ἀπόψεως ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ὡς πρὸς τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ συνείδησις μαρτυρεῖ ὅτι ***ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ,*** διάκρισις ἀνεξάρτητος τῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἄλλων συνθηκῶν. Τὴν διαφορὰν ταύτην ἀναγνωρίζουν καὶ αὐτὰ τὰ παιδία εἰς τὸν περιωρισμένον κύκλον τῆς διανοήσεώς των, τὴν ἀναγνωρίζουν δὲ καὶ οἱ ἡμιάγριοι, τῶν ὁποίων ἡ διανοητικότης δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν τῶν μικρῶν παιδίων. Ἐκ τούτου ἕπεται ὅτι ἡ συνείδησις εἶναι δύναμις ἔμφυτος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἀποτελεῖ στοιχεῖον οὐσιῶδες πάσης ψυχῆς, ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἑκάστου. Ἐκ τῆς πείρας δὲ προκύπτει καὶ τοῦτο: Ὅτι ἡ συνείδησις, ὅπως πᾶσα ἄλλη δύναμις τοῦ ἀνθρώπου, δυνατὸν ν᾽ἀναπτυχθῇ, νὰ καλλιεργηθῇ, νὰ γίνῃ εὐαισθητοτέρα, λεπτοτέρα, ἀσφαλεστέρα ὡς πρὸς τὴν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ἐπίσης δὲ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐκ τῆς ἀχρηστίας, ὅπως ὅλαι αἱ δυνάμεις, οὕτω καὶ ἡ συνείδησις ἀτονεῖ, χαυνοῦται καὶ ἐπὶ τέλους παύει νὰ ἀνταποκρίνηται πρὸς τὰς διεγέρσεις. Ἐν τούτοις, ἴσως δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἄνθρωπος ἢ τουλάχιστον θὰ ἦναι ἐλάχιστοι οἱ τοσοῦτον πεπωρωμένοι, ὥστε ἐν δεδομένῃ στιγμῇ νὰ μὴ αἰσθανθοῦν τὰς νύξεις τῆς διεγειρομένης ἐκ τῆς μακρᾶς νάρκης συνειδήσεως.

β) Ἡ συνείδησις μαρτυρεῖ προσέτι ὅτι ***ὑπάρχει ὑποχρέωσις ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τοῦ ἠθικοῦ νόμου,*** καὶ ὅτι ἀποτέλεσμα τῆς συμμορφώσεως αὐτῆς πρὸς τὸν νόμον τοῦτον εἶναι ἡ συναίσθησις τῆς ἐνδομύχου ἱκανοποιήσεως τῆς ψυχῆς, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ χαρά, τῆς δὲ μὴ συμμορφώσεως τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἀνησυχία, ἡ τύψις, τὸ φάντασμα τῆς πονηρᾶς πράξεως, ὅπερ ἀκολουθεῖ τὸν κωφεύοντα πρὸς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως.

Ἡ συνείδησις λοιπὸν δὲν εἶναι μόνον ***μάρτυς*** εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, ταχθεῖσα πρὸς μαρτυρίαν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ κατὰ τοῦ κακοῦ, ἀλλ᾽ εἶναι καὶ ***ἐλεγκτὴς*** τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν φωνὴν τῆς μαρτυρίας. Εἶναι ὁ ***γνώμων,*** ὁ κανὼν τῶν πράξεων καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι, ὡς πρὸς τοῦτο, τὸ σπουδαιότατον στοιχεῖον τῆς ἠθικῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου· ἀπόδειξις δὲ ὅτι τοῦτο ὑποπίπτει καὶ εἰς τὴν

κοινὴν ἀντίληψιν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὅτι δὲν ὑπάρχει χαρακτηρισμὸς δριμύτερος, μᾶλλον καταδικαστικὸς δι᾿ ἕνα ἄνθρωπον, ἀπὸ τὴν λέξιν «ἀσυνείδητος».

Ἀκούει κανεὶς ἐνίοτε νὰ ἐμπαίζωνται οἱ ἔχοντες τόσον εὐαίσθητον τὴν συνείδησιν, ὥστε νὰ ἀποφεύγουν κάθε συνάφειαν μὲ πρόσωπα, μὲ συνηθείας ἢ μὲ πράξεις, αἵ ὁποῖαι ἔστω καὶ ἐλαφρῶς παρεκκλίνουν τῆς εὐθείας. Τοὺς ἀποκαλοῦν «Πουριτανούς», καὶ τὴν συνείδησίν των «πουριτανικήν». Ἀλλὰ πόσοι ἐκ τῶν χλευαστῶν των θὰ εἶχον τὸ σθένος τὸ ἠθικὸν τῶν Πουριτανῶν—τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἵτινες χάριν τῆς συνειδήσεώς των ἐγκατέλιπον τὰ ἀγαθὰ τῆς πατρῴας γῆς, καὶ ἐξεκίνησαν, διασχίζοντες τὸν Ὠκεανόν, εἰς ἀνεύρεσιν τόπου εἰς τὸν Νέον Κόσμον, ὅπου νὰ δύνανται νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν ἐν ἐλευθερίᾳ συνειδήσεως; Οἱ τόσον εὐαίσθητοι τὴν συνείδησιν καὶ «καθαροὶ» τὴν καρδίαν ἐκεῖνοι μετανάσται ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα καὶ τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας.

Ἀλλὰ πόθεν ἡ δύναμις αὐτὴ τῆς συνειδήσεως, ἥτις ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον εἰς πᾶσαν θυσίαν, χάριν αὐτῆς—θυσίαν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς του; Μᾶς τὸ φανερώνει ἓν χωρίον τῆς Π. Διαθήκης. «Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ λύχνος τοῦ Κυρίου, διερευνῶν πάντα τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας» (Παροιμ. κ΄. 27).

Ναί, τὸ φῶς τοῦ λύχνου τούτου, τοῦ ἀναφθέντος ὑπὸ τοῦ Πλάστου εἰς τὴν ψυχὴν παντὸς ἀνθρώπου, παραμένει, παρ᾿ ὅλην τὴν ἐξαχρείωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὁ γνώμων τῆς ἠθικῆς, ὁ ἔλεγχος τῆς διαγωγῆς. Ὁ λυχνὸς οὗτος ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ μύχια τῆς ψυχῆς του, τὰς ἐνεργείας τοῦ νοός του καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας του, τὰ ἐλατήριά του ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς πράξεις του. Εἶναι ὁ ἀψευδὴς μάρτυς, ὁ αὐστηρὸς κριτής, ὁ ἀμείλικτος τιμωρὸς τοῦ ἀπειθοῦντος πρὸς τὰς νουθεσίας αὐτοῦ, ὁ παρήγορος δὲ καὶ ὁ φέρων τὴν χαρὰν καὶ εἰρήνην εἰς τὸν πάντοτε ἔχοντα τὴν ἀκοήν του προσεκτικὴν πρὸς τὴν φωνὴν αὐτοῦ. Τὸ φῶς δὲ τοῦ λύχνου τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ μόνος ἀσφαλὴς ὁδηγὸς τῶν βημάτων τοῦ ἀνθρώπου διὰ μέσου τῶν ἐμποδίων καὶ τῶν παγίδων τῆς ζωῆς.

Πόσον λοιπὸν εἶναι μέγας ὁ κίνδυνος ἐκείνων, οἵτινες κλείουν τοὺς ὀφθαλμούς των πρὸς τὸ θεῖον τοῦτο φῶς καὶ τὰ ὦτά των πρὸς τὰς θείας νουθεσίας τῆς συνειδήσεώς των! Εἴθε ὁ κόσμος, ὁ σήμερον εἴπερ ποτε ἀνερμάτιστος, ὁ μὴ ἀναγνωρίζων νόμον ἄλλον ἀπὸ τὸν νόμον τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν ἢ σκοπὸν τῆς ζωῆς ἄλλον ἀπὸ τὸ κέρδος καὶ τὰς ἡδονάς, νὰ ἀναγνωρίσῃ ὁποῖον θησαυρὸν κατέχει καὶ ἀφίνει ἀνεκμετάλλευτον, ὁποῖον φῶς καὶ ὁδηγὸν περιφρονεῖ, ἀκολουθῶν τὰς ὑποδείξεις τοῦ συμφέροντος καὶ τῶν προσκαίρων ἀπολαύσεων!

Εἴθε δὲ οἱ κατανοοῦντες τὸ πολύτιμον τῆς διὰ τοῦ λύχνου τοῦ Κυρίου πεφωτισμένης συνειδήσεως, νὰ περιπατοῦν διαρκῶς ἐν τῷ φωτὶ τούτου. Γένοιτο!

— Πολλάκις μᾶς φαίνεται ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ὅλος ἀνάποδος. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡμεῖς ἀληθορεύομεν.

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

[συνέχεια]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Ὁ Παῦλος εἰς Εὐρώπην.

Εἴδομεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, ὅτι μετὰ τὴν περιοδείαν του ἀνὰ τὴν Μ. Ἀσίαν ὁ Παῦλος καὶ ἡ συνοδία του ἔφθασαν εἰς Τρῳάδα. Τὸ ὄνομα «Τρῳὰς» ἔφερε τότε ὄχι μόνον μία πόλις, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ἡ περιφέρεια, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν νότιον παραλίαν τῆς εἰσόδου τοῦ Ἑλλησπόντου (Δαρδανελλίων) καὶ ἥτις ἦτο ὑποδιαίρεσις τῆς μεγάλης Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας Ἀσίας. Ἐδῶ ὅμως σαφῶς πρόκειται περὶ τῆς πόλεως, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔφερε τὸ ὄνομα ***Ἀλεξάνδρεια Τρῳὰς*** καὶ ἥτις συχνάκις ἀναφέρεται ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἁπλῶς ὡς ***Τρῳάς*** (1).

Ἐκεῖ ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν ἔλαβε Θεόθεν παραγγελίαν νὰ διαπεραιωθῇ εἰς Εὐρώπην. ***«Καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ· ἀνήρ τις Μακεδὼν ἑστὼς παρεκάλει αὐτὸν καὶ λέγων, Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν»*** (Πράξ. ιϛ΄. 9). Καὶ ἀμέσως ὑπήκουσεν εἰς τὴν ὀπτασίαν ταύτην, ἣν ἠννόησεν ὡς θείαν πρόσκλησιν. «Εὐθέως ἐζητήσαμεν», λέγει ὁ Λουκᾶς, «ἐξελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες (δηλ. συμπεραίνοντες) ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς» (2). Εὑρόντες λοιπὸν πλοῖον, ἀπέπλευσαν ἐκ

(1) Πράξ. ιϛ΄. 8, 11, κβ΄. 5, Β΄. Κορ. β΄. 12, Β΄. Τιμ. δ΄. 13. Ὁ Στράβων καὶ ὁ Πλίνιος τὴν ὀνομάζουν ἁπλῶς ***Ἀλεξάνδρειαν***. Ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀντιγόνου, καὶ ἐπροστατεύθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἐκ λόγων ἐθνικῆς αἰσθηματικότητος, ὡς ἐκ τῆς μυθολογικῆς παραδόσεώς των, ὅτι ἡ Ρώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τοῦ Αἰνείου, ὅστις μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον μετέφερεν εἰς Ἰταλίαν τοὺς θεοὺς τῆς ἀρχαίας Τροίας. Ἔκειτο δὲ ἡ Τρῳὰς νοτιοανατολικῶς τῆς Ὁμηρικῆς πόλεως Ἰλίου, ἐπὶ τῆς παραλίας καταντικρὺ τῆς Τενέδου. Τὰ ἐρείπια τῆς Τρῳάδος καὶ τοῦ λιμένος της σώζονται ἔτι καὶ σήμερον.

(2) Ἂς προσέξῃ ὁ ἀναγνώστης ἐδῶ εἰς τὸ ρῆμα «ἐζητήσαμεν», ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης προσετέθη καὶ αὐτὸς ὁ Λουκᾶς εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Παύλου. Μέχρι τοῦδε ὁ συγγραφεὺς τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἐξιστόρησε τὰς κινήσεις τοῦ Παύλου καὶ τῶν συνοδῶν του Σίλα καὶ Τιμοθέου πάντοτε εἰς τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον—«διεπορεύοντο» (ἐδ. 4), «ἐπείραζον» (ἐδ. 7), «αὐτοὺς» (αὐτ.), «κατέβησαν» (ἐδ. 8), κτλ. Ἀπὸ τοῦ 10ου ἐδαφίου ἀρχίζει νὰ μεταχειρίζηται τὸ πρῶτον πληθυντικὸν πρόσωπον: «ἐζητήσαμεν», «εὐθυδρομήσαμεν», «ἦμεν», «ἐξήλθομεν», «ἐλαλοῦμεν», κτλ. Τοῦτο εἶναι σαφὴς ἔνδειξις τοῦ ὅτι ἐν Τρῳάδι συνήντησε τὸν Ἀπόστολον ὁ Λουκᾶς καὶ συνώδευσεν αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν. Τὸ ὅτι οὐδαμοῦ τῶν Πράξεων ἀναφέρει ἑαυτὸν ὁ Λουκᾶς δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξενίσῃ, διότι τοιαύτη ἦτο ἡ μετριόφρων ἀρχὴ καὶ συνήθειά του.

Περὶ τοῦ Λουκᾶ ἐλαχίστας ἔχομεν πληροφορίας, καὶ αὐτὰς ἀβεβαίας, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῆς Κ. Διαθήκης παρεχομένων. Ἐξεύρομεν μόνον ὅτι ἦτο ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα (Κολ. δ΄. 14) καὶ ὅτι συνώδευσε τὸν Παῦλον μέχρι Ρώμης, ὅπου καὶ παρέμεινε πιστῶς παρὰ τὸ πλευρόν του μέχρι τέλους (Φιλήμ. 24, Β΄. Τιμ. δ΄. 11) καὶ ὡς «συνεργὸς» καὶ ὡς ἰατρός. Ἦτο

Τρῳάδος, «εὐθυδρομήσαντες εἰς Σαμοθρᾴκην», καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἀπεβιβάσθησαν εἰς Νεάπολιν (τὴν σημερινὴν Καβάλλαν), ἐκεῖθεν δὲ μετέβησαν εἰς Φιλίππους, «ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις κολωνία» (1).

Ἡ πόλις τῶν ***Φιλίππων*** ἦτο ἤδη περίφημος πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Χριστιανοῦ ἱεραποστόλου. Ἀρχικῶς ὠνομάζετο «Κρηνίδες», ὡς ἐκ τῶν πολλῶν πηγῶν, αἵτινες ἐκεῖ ἀναβλύζουσι τροφοδοτοῦσαι τὸν Ἀγγίτην ποταμόν. Φίλιππος ὁ Μακεδών, ὅτε κατέλαβε τὴν περιοχὴν ἐκείνην, ἐμεγέθυνε τὴν πόλιν καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Φιλίππους. Εἰς τὴν μεγάλην δὲ πεδιάδα, ἥτις ἐκτείνεται πρὸ αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων τῆς Καβάλλας μέχρι τῆς σημερινῆς Δράμας, ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ ἔτος 42 πρὸ Χρ. ἡ κοσμοϊστορικὴ μάχη μεταξὺ τοῦ Ἀντωνίου ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ Βρούτου καὶ Κασσίου ἀφ' ἑτέρου, ἥτις κατέλυσε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς Ρώμης καὶ ἵδρυσε τὴν Ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὸν Καίσαρα Αὔγουστον. Διὰ τοῦτο ὁ Αὔγουστος ἀνύψωσε τὴν πόλιν ταύτην εἰς «κολωνίαν», ἤτοι, ἀποικίαν Ρωμαϊκήν, ἐγκαθιδρύσας ἐν αὐτῇ πολλοὺς ἐκ τῶν στρατιωτῶν του ὡς ἀποίκους (2). Τὴν σήμερον ἡ τοποθεσία τῶν Φιλίππων (ἀκατοίκητος πλέον) διακρίνεται ἐκ διαφόρων ἡμικεχωσμένων ἐρειπίων, παρὰ τὴν ἁμαξιτὴν ὁδὸν ἀπὸ Καβάλλας εἰς Δράμαν.

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀφιχθεῖσα ἡ μικρὰ ἀποστολικὴ συνοδία, «διέτριβεν ἡμέρας τινάς». Καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου κατὰ τὴν συνήθειάν του ὁ Παῦλος ὑπῆγε πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ὁμοεθνῶν του. Οἱ ἐκεῖ Ἰουδαῖοι φαίνεται ὅτι ἦσαν ὀλιγάριθμοι, διότι δὲν ὑπῆρχε συναγωγὴ ἀλλὰ μόνον «προσευχή», ἤτοι, μικρὸς

Ἕλλην τὴν καταγωγήν, πιθανῶς ἐξ Ἀντιοχείας, φαίνεται δὲ ὅτι πρὸ τοῦ νὰ γίνῃ Χριστιανὸς ἦτο προσκείμενος εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, ὡς ἐκ τῆς γνώσεως τῆς Π. Διαθήκης τῶν Ἑβδομήκοντα, ἣν δεικνύουν τὰ συγγράμματά του. Ἴσως ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐγνώρισε τὸν Παῦλον, δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον ὅτι προσετέθη ἐν Τρῳάδι εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ Παύλου, μετακληθεὶς ἐκεῖ, ὡς ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν Γαλατίαν ἀσθενείας τοῦ Ἀποστόλου. Πᾶσαι αἱ ἄλλαι πληροφορίαι περὶ αὐτοῦ εἶναι μεταγενέστεραι παραδόσεις, ἐλάχιστα ἀξιόπιστοι, ἰδίως ἡ παράδοσις ὅτι ἐζωγράφισεν εἰκόνας τῆς Παρθένου Μαρίας, κτλ., πρᾶγμα ὅλως ἀπίθανον, ἀφοῦ ἡ Παρθένος φέρεται ὡς ἀποθανοῦσα τὸ 48 μ. Χρ. (τρία ἔτη πρὸ τῆς δευτέρας περιοδείας τοῦ Παύλου) καὶ οὐδεμία ὑπάρχει ἔνδειξις ὅτι τὴν εἶδέ ποτε ὁ Λουκᾶς.

(1) Ἑρμηνευταί τινες (καὶ αὐτοὶ οἱ μεταφρασταὶ τῆς Κ. Διαθήκης εἰς τὴν Ἀγγλικὴν) ἐξήγησαν τὴν λέξιν ταύτην »πρώτη» ὡς «πρωτεύουσα», τοῦθ' ὅπερ ἀνακριβές, διότι πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας ἦτο ἡ Θεσσαλονίκη. Ἄλλοι πάλιν ἡρμήνευσαν τὴν ὅλην φρᾶσιν ὡς ἑξῆς: «ἥτις εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς μερίδος ἐκείνης τῆς Μακεδονίας», ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἀρχικὴν ὑποδιαίρεσιν τῆς Μακεδονίας ἐπὶ Ρωμαίων εἰς Μακεδονίαν-Πρώτην, Δευτέραν, Τρίτην καὶ Τετάρτην. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἑρμηνεία αὐτὴ εἶναι ἱστορικῶς ἀνακριβής, διότι ἡ εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας διαίρεσις τῆς Μακεδονίας, γενομένη κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, διήρκεσε μόλις 18 ἔτη, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Παύλου ἡ Μακεδονία ἦτο ἑνιαία ἐπαρχία μὲ πρωτεύουσαν τὴν Θεσσαλονίκην, συμπεριλαμβάνουσα καὶ τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἤπειρον. Ὀρθώτερον διετύπωσε τὴν φράσιν ὁ Ν. Βάμβας: «ἥτις εἶναι πρώτη πόλις τοῦ μέρους [ἐκείνου] τῆς Μακεδονίας, ἀποικία [Ρωμαϊκή]».

(2) Ὡς «κολωνία» εἶχεν εἰδικὰ προνόμια· ὄχι μόνον οἱ ἐποικισθέντες Ρωμαῖοι στρατιῶται, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι αὐτῆς, ἦσαν «Ρωμαῖοι πολῖται», καὶ ἐκυβερνῶντο ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἀρχόντων («στρατηγῶν»), ἀνεξάρτητοι τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας, ἀπήλαυον δὲ ὅλων τῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων τοῦ Ρωμαίου πολίτου. Βλέπε ἐδάφ. 21: «οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι ἢ ποιεῖν Ρωμαίοις οὖσι».

οἶκος ἢ τόπος ὑπαίθριος, ὅπου συνήρχοντο οἱ Ἰσραηλῖται πρὸς προσευχήν (1). Οἱ συνηθροισμένοι, οὓς εὗρεν ὁ Παῦλος, ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον γυναῖκες καὶ μάλιστα οὐχὶ πᾶσαι Ἰουδαῖαι τὴν καταγωγὴν ἢ ἐντόπιαι. Ἡ Λυδία λ. χ., ἥτις ἀναφέρεται ὀνομαστί, ἦτο προσήλυτος ἐκ Θυατείρων τῆς Μ. Ἀσίας, πωλήτρια πορφύρας. Εἰς τὴν μικρὰν ταύτην ὁμήγυριν ἐκηρύχθη τὸ Εὐαγγέλιον διὰ πρώτην φορὰν ἐν ἐν Εὐρώπῃ. Τοῦτο τοὐλάχιστον ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀποστολικῶν χρονικῶν. Πρώτη δὲ ἡ Λυδία ἐδέχθη τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὴ καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς· καὶ «ἐβίασε» (ἤτοι, δι᾽ ἐπιμόνων παρακλήσεων κατέπεισε) τὸν Ἀπόστολον καὶ τοὺς συνοδούς του νὰ δεχθοῦν τὴν φιλοξενίαν τοῦ οἴκου της.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἐν Φιλίπποις ἐξηκολούθησεν ἡσύχως «ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας» (ἐδάφ. 18), ὡς φαίνεται, εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν «προσευχήν», καὶ ὑπῆρξε καρποφόρον, διότι μᾶς λέγει ὁ Λουκᾶς (ἐδάφ. 40) ὅτι μετὰ τὴν φυλάκισιν καὶ ἀπόλυσίν των, ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας ἐπεσκέφθησαν καὶ παρηγόρησαν «τοὺς ἀδελφοὺς» εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Λυδίας πρὶν ἢ ἀναχωρήσουν ἐκ Φιλίππων. Ἄρα εἶχόν τινες δεχθῆ τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου καὶ οὕτως ἱδρύθη ἡ ἐκκλησία τῶν Φιλιππησίων, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Παῦλος βραδύτερον ἔγραψε μίαν τῶν ὡραιοτέρων ἐπιστολῶν του. Ἐπίσης γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης (δ΄. 15,16) ὅτι μόλις ὁ Παῦλος ἀπῆλθεν ἐκ Φιλίππων εἰς Θεσσαλονίκην, οἱ Φιλιππήσιοι ἀδελφοὶ «καὶ ἅπαξ καὶ δὶς» ἔπεμψαν εἰς αὐτὸν χρηματικὸν βοήθημα.

Ἀλλ᾽ ἡ ἥσυχος αὐτὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου αἴφνης διεκόπη ὑπὸ διωγμοῦ. Τὸν Ἀπόστολον καὶ τοὺς βοηθούς του, μεταβαίνοντας καθ᾽ ἑκάστην εἰς τὸν τόπον τοῦ κηρύγματος, παρηκολούθει δούλη τις («παιδίσκη»), ἔχουσα «πνεῦμα πύθωνος», ἥτις ἐκραύγαζε κατόπιν αὐτῶν ὅτι «εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου καὶ κηρύττουσι πρὸς ἡμᾶς ὁδὸν σωτηρίας». Ἐπὶ τέλους ὁ Παῦλος «βαρυνθεὶς» ἐστράφη καὶ ἐπετίμησε τὸ ἐν τῇ δούλῃ πονηρὸν πνεῦμα: «Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ παραγγέλλω σοι ἐξελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῆς». Καὶ τὸ πνεῦμα «ἐξῆλθε τῇ αὐτῇ ὥρᾳ» (2) ἐκ τῆς κόρης. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὴ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ «μαντεύῃ»,

---

(1) Ὁ Ἐπιφάνιος λέγει: «Τινὰς δὲ οἴκους ἑαυτοῖς κατασκευάσαντες ἢ τόπους πλατεῖς, φόρων δίκην, **προσευχὰς** ταύτας ἐκάλουν· καὶ ἦσαν μὲν τὸ παλαιὸν προσευχῶν τόποι ἔν τε τοῖς Ἰουδαίοις ἔξω πόλεως καὶ ἐν τοῖς Σαμαρείταις». Ὁ δὲ Ἰώσηπος περιγράφει τὴν «προσευχὴν» ὡς «μέγιστον οἴκημα πολὺν ὄχλον ἐπιδέξασθαι δυνάμενον». Εἰς τοὺς Φιλίππους ἡ «προσευχὴ» ἦτο καὶ αὐτὴ «ἔξω τῆς πόλεως, πλησίον τοῦ ποταμοῦ», καὶ τοῦτο, ὡς φαίνεται, χάριν τῆς εὐκολίας τῶν πλύσεων, ἃς συνείθιζον οἱ Ἰουδαῖοι ἐν σχέσει πρὸς τὴν λατρείαν των.

(2) «Πνεῦμα πύθωνος» ἐνταῦθα σημαίνει «πνεῦμα μαντείας». Ἡ δούλη αὐτὴ κατείχετο ὑπὸ πονηροῦ πνεύματος, διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ὁποίου ἔκαμνε δῆθεν «μαντείας», ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ ἐκέρδιζον οἱ κύριοι αὐτῆς.

Περὶ τοῦ ζητήματος ἐν γένει τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ δαιμονιζομένων ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ πάμπολλα ἐγράφησαν κατὰ καιροὺς καὶ πολλαὶ διαφωνίαι ἐσημειώθησαν. Ἄλλοι μὲν ἐχαρακτήρισαν τοὺς «δαιμονιζομένους», οὓς ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς ἁπλοῦς ***ψυχοπαθεῖς***, πάσχοντας ἐκ μανίας, μελαγχολίας ἢ ἐπιληψίας. Ἄλλοι δὲ ὀρθότερον τονίζουν ὅτι ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κατάστασις τοῦ τότε κόσμου ἦτο τόσον ἐξηρθρωμένη, ὥστε οἱ «δαιμονιζόμενοι» οὗτοι δὲν ἔπασχον ἁπλῶς σωματικῶς, ἀλλ᾽ εὑρίσκοντο διανοητικῶς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Πονηροῦ καὶ τῶν ὑπηρετούντων αὐτὸν πνευμάτων· διὰ τοῦτο ἤρκει ἡ ἐκδίωξις τοῦ πονηροῦ πνεύματος διὰ τῆς προσταγῆς τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ εὑρεθῇ ὁ πάσχων ἐντελῶς

οἱ κύριοι αὐτῆς, βλέποντες ὅτι ἀπωλέσθη δι᾿ αὐτοὺς μία σπουδαία πηγὴ κερδοσκοπίας, πιάσαντες τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν ἔσυραν εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς τοὺς «στρατηγοὺς» καὶ κατηγόρησαν αὐτοὺς ὡς Ἰουδαίους ταραξίας καὶ προπαγανδιστὰς ξένων καὶ ἀπηγορευμένων ἐθίμων. Συνήγειραν δὲ κατ᾿ αὐτῶν καὶ τὸν ὄχλον, πάντοτε εὐκόλως παρασυρόμενον μὲ τοιούτου εἴδους ἀορίστους κατηγορίας, ὥστε καὶ οἱ ἄρχοντες ἐπείσθησαν καὶ ἀφοῦ διέταξαν (ἄνευ ἄλλης τινος διαδικασίας, ὡς φαίνεται) νὰ ραβδισθοῦν οἱ κατηγορούμενοι, τοὺς ἐνέκλεισαν εἰς τὴν φυλακήν, «παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς». Ὁ δὲ δεσμοφύλαξ, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς ταύτης, ὄχι μόνον τοὺς ἔβαλεν εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακήν, ἀλλὰ καὶ συνέκλεισε τοὺς πόδας αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον (1).

Ἀλλὰ κατὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐνῷ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας προσηύχοντο καὶ ἔψαλλον ὕμνους πρὸς τὸν Θεὸν εἰς ἐπήκοον τῶν ἄλλων φυλακισμένων, αἴφνης σεισμὸς μέγας συνεκλόνισε τὴν πόλιν καὶ τὸ δεσμωτήριον· αἱ θύραι ἠνοίχθησαν καὶ τὰ δεσμὰ ὅλων τῶν κρατουμένων ἐλύθησαν. Ὁ δεσμοφύλαξ, ἐξυπνήσας ἔντρομος καὶ ἰδὼν ἀνοικτὰς τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐνόμισε (πολὺ λογικῶς) ὅτι ὅλοι οἱ δέσμιοι εἶχον δραπετεύσει καὶ ἔσυρε τὸ ξῖφός του διὰ νὰ αὐτοκτονήσῃ, διότι ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ τοὺς τότε αὐστηροὺς στρατιωτικοὺς κανονισμοὺς θὰ κατεδικάζετο εἰς θάνατον διὰ τὴν δραπέτευσιν τῶν ἐμπεπιστευμένων εἰς τὴν φύλαξίν του. Πλὴν ὁ Παῦλος τῷ ἐφώναξε «μετὰ φωνῆς μεγάλης» νὰ μὴ πράξῃ εἰς ἑαυτὸν κακόν, διότι «ἅπαντες εἴμεθα ἐδῶ». Τὰ ἐπακόλουθα εἶναι πασίγνωστα. Ὁ δεσμοφύλαξ ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ παραλαβὼν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς τὸ διαμέρισμα, ὅπου κατῴκει, ἔλουσε τὰς πληγάς των καὶ ἀφοῦ ἐβαπτίσθη «αὐτὸς καὶ πάντες οἱ αὐτοῦ», παρέθηκε τράπεζαν καὶ εὐφράνθη μὲ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ὅταν ἐξημέρωσεν, οἱ «στρατηγοί», εἴτε διότι ἐθεώρησαν τὸν σεισμὸν ὡς ἔνδειξιν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τῶν «Ἰουδαίων» τούτων, εἴτε διότι ᾐσθάνθησαν ὅτι παρανόμως εἶχον ἐνεργήσει κατ᾿ αὐτῶν, ἔστειλαν τοὺς ραβδούχους (2) πρὸς τὸν δεσμοφύλακα μὲ τὴν διαταγὴν νὰ ἀπολύσῃ τοὺς δύο «ἀνθρώπους ἐκείνους». Ὁ δὲ δεσμοφύλαξ ἀνήγγειλε τὴν διαταγὴν ταύτην εἰς τὸν Παῦλον καὶ τοῖς ἐδήλωσεν ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐξέλθουν καὶ νὰ «ὑπάγουν ἐν εἰρήνῃ». Ἀλλ᾿ ὁ Παῦλος ἐθεώρησεν ὅτι τῷ ἐπεβάλλετο νὰ δώσῃ ἓν μάθημα εἰς τοὺς ἄρχοντας τούτους, οἵτινες εἶχον παραβῆ τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον· διὰ τοῦτο ἀπήντησε πρὸς τοὺς ραβδού-

---

ὑγιὴς τὸ σῶμα καὶ τὰς φρένας. Παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας εἰς ὅσα ἐγράφησαν ἐν ἐκτάσει ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἰς τὸν «Ἀστέρα τῆς Ἀνατολῆς» τοῦ Δεκεμβρίου 1924 καὶ τοῦ Φεβρουαρίου 1927.

(1) Τὸ «ξύλον», ἢ «ποδοκάκη», συνίστατο εἰς δύο σανίδας ὁριζοντίως συναντωμένας καὶ φερούσας δύο ὀπάς, εἰς τὰς ὁποίας συνεκλείοντο οἱ πόδες τοῦ τιμωρουμένου, καθημένου μὲ τοὺς πόδας προτεταμένους. Ἡ τιμωρία αὕτη ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ διετηρήθη ἔκτοτε καὶ ἐν Εὐρώπῃ μέχρι σχεδὸν τοῦ 19ου αἰῶνος. Τὴν σήμερον οὐδαμοῦ πλέον ὑφίσταται.

(2) Οἱ ραβδοῦχοι (lictores) ἦσαν οἱ «κλητῆρες», ἤτοι, τὰ ἐκτελεστικὰ ὄργανα τῆς Ρωμ. διοικήσεως καὶ τῶν Ρωμαίων δικαστῶν. Ἐκράτει δὲ ἕκαστος ραβδοῦχος δέσμην ράβδων μετὰ πελέκεως ὡς ἔμβλημα τῆς ἐπιβολῆς τοῦ νόμου καὶ ὡς σημεῖον καὶ ὄργανον τῶν καθηκόντων του.

χους: «Ἡμεῖς εἴμεθα Ρωμαῖοι πολῖται· καὶ οἱ ἄρχοντές σας μᾶς ἔδειραν δημοσίᾳ καὶ μᾶς ἐφυλάκισαν χωρὶς νὰ μᾶς δικάσουν, τώρα δὲ ζητοῦν νὰ μᾶς ἀπολύσουν κρυφίως; Ὄχι, ἂς ἔλθουν οἱ ἴδιοι νὰ μᾶς ἐκβάλουν ἐκ τῆς φυλακῆς!»

Οἱ «στρατηγοί», ἀκούσαντες ὅτι οἱ δύο οὗτοι Ἰουδαῖοι, οὓς τόσον κακομεταχειρίσθησαν, εἶναι Ρωμαῖοι πολῖται, κατελήφθησαν ἀπὸ φόβον εὐνόητον. Τὸ νὰ τιμωρηθῇ Ρωμαῖος πολίτης χωρὶς νὰ προσαχθῇ ἐνώπιον ἑνὸς δικαστηρίου καὶ νὰ κριθῇ διὰ τακτικῆς διαδικασίας, ἦτο βαρεία καταπάτησις τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ γοήτρου τῆς κοσμοκρατείρας Ρώμης. Ἐπὶ πλέον δὲ τὸ νὰ ραβδισθῇ Ρωμαῖος πολίτης ἀπηγορεύετο ἀπολύτως. Ἡ θέσις λοιπὸν τῶν «στρατηγῶν» ἦτο δεινή, διότι ἡ παρανομία διεπράχθη δημοσίᾳ καὶ ἤρκει μία καταγγελία πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα νὰ σύρῃ αὐτοὺς εἰς Ρώμην καὶ νὰ πληρώσουν ἴσως μὲ τὴν ζωήν των τὸ ἀδίκημα. Ὁ Ρωμαϊκὸς νόμος δὲν ἐγνώριζεν ἐπιείκειαν, ἰδίως εἰς ζητήματα θίγοντα τὸ γόητρον τοῦ κράτους ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ρωμαίου πολίτου. Διὰ τοῦτο ἔσπευσαν οἱ ἴδιοι εἰς τὴν φυλακὴν καὶ μετὰ πολλῶν παρακλήσεων ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν νὰ ἐξέλθουν τῆς φυλακῆς καὶ νὰ ἀπέλθουν ἐκ Φιλίππων. Οἱ δὲ δύο Χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι, ἀφοῦ ἐπισήμως ἀνεγνωρίσθη τὸ κατ᾽ αὐτῶν γενόμενον ἀδίκημα, δὲν ἐπέμειναν περισσότερον· ἐξῆλθον τῆς φυλακῆς πλὴν δὲν ἀνεχώρησαν εὐθύς, ὥστε νὰ νομισθῇ ὅτι ἐξεδιώχθησαν. Ἀλλὰ μετέβησαν πρῶτον εἰς τὸν οἶκον τῆς Λυδίας, ὅπου εὗρον συγκεντρωμένους τοὺς ἀδελφούς. Καὶ ἀφοῦ τοὺς παρηγόρησαν καὶ τοὺς ἐνίσχυσαν, ἀνεχώρησαν ἐκ Φιλίππων, ἀφήσαντες ἐκεῖ τὸν Λουκᾶν (1), ἵνα καλλιεργήσῃ τὸν σπαρέντα πνευματικὸν σπόρον.

Ὁ μέγας Ἀπόστολος, λοιπόν, μετὰ τοῦ Σίλα καὶ τοῦ Τιμοθέου, «διοδεύσαντες τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν (2), ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην» (ιζ΄. 1). Ἐκεῖ ὑπῆρχε συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων, διότι ἡ Ἰσραηλιτικὴ παροικία ἦτο μεγάλη ὡς ἐκ τοῦ σημαντικοῦ ἐμπορίου τῆς πόλεως (3). Ὁ δὲ Παῦλος, κατὰ τὴν συνήθειάν του, ἐπὶ τρία Σάββατα ἐπεσκέφθη τὴν συναγωγὴν ταύτην καὶ διελέγετο μετὰ τῶν ὁμοεθνῶν του, ἐξηγῶν πρὸς αὐτοὺς τὰς πατρῴας Γραφὰς εἰς τὰ περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

---

(1) Τοῦτο καταφαίνεται: α΄) ἐκ τοῦ ὅτι ἀπὸ τοῦ 17ου κεφαλαίου ὁ Λουκᾶς, περιγράφων τὰς περαιτέρω κινήσεις τοῦ Παύλου, ἐπανέρχεται εἰς τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον· β΄) ἐκ τοῦ ὅτι ἐν κεφ. κ΄. 6 ἀρχίζει πάλιν χρησιμοποιῶν τὸ πρῶτον πληθυντικὸν πρόσωπον, ἀφηγούμενος πῶς αὐτὸς καὶ ἄλλοι ἀνεχώρησαν ἐκ Φιλίππων καὶ ἔπλευσαν εἰς Τρῳάδα πρὸς συνάντησιν τοῦ Παύλου· γ΄) ἐκ τοῦ ὅτι ἐν κεφαλαίῳ ιζ΄. 14 ὁ Παῦλος, ἀναχωρῶν ἐκ Βεροίας ἀφῆκεν ἐκεῖ τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον, τοὺς μόνους τότε συνοδούς του· δ΄) ἐκ τοῦ ὅτι ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Κορίνθῳ ὁ Παῦλος δὲν φαίνεται νὰ συνωδεύετο ὑπό τινος. Μέχρις Ἀθηνῶν τὸν συνώδευσαν ἀδελφοὶ ἐκ Βεροίας, οἵτινες καὶ εὐθὺς ἐπέστρεψαν εἰς Βέροιαν (ιζ΄. 15).

(2) Ἡ μὲν Ἀμφίπολις, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἔκειτο μεταξὺ τῆς σημερινῆς λίμνης Ἀχινοῦ καὶ τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Ἡ δὲ Ἀπολλωνία ἐπὶ τῆς νοτίας ὄχθης τῆς Λίμνης Βόλβης, οὐχὶ μακρὰν τοῦ σημερινοῦ χωρίου Παζαρούδα, ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ.

(3) Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὑπῆρξε πάντοτε σημαντικὴ Ἰσραηλιτικὴ παροικία. Εὑρέθησαν δὲ καὶ τὰ θεμέλια μιᾶς ἀρχαίας ἐκεῖ συναγωγῆς, ἥτις ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἐκείνη, ἣν ἐπεσκέφθη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἐν Θεσσαλονίκῃ δυνάμεθα νὰ ἀναπαραστήσωμεν ἐκ τῶν δύο ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας βραδύτερον ἀπηύθυνε πρὸς τὴν ἐκεῖ ἐκκλησίαν, ἥτις προέκυψεν ἐκ τοῦ κηρύγματός του. Ἐκήρυξε πρῶτον τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἀποδείξας ἐκ τῶν Γραφῶν ὅτι «ἔπρεπε νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν», καὶ δεύτερον, ὅτι οὗτος ἦτο ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, τοῦ ὁποίου ἡ βασιλεία ἔμελλε νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἔνδοξον Αὐτοῦ δευτέραν παρουσίαν. Εἰς τὰ θέματα ταῦτα ἐπανέρχεται πολλάκις ὁ Ἀπόστολος εἰς τὰς εἰρημένας ἐπιστολάς του, παραινῶν τοὺς Θεσσαλονικεῖς «περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν» (Α΄. β΄. 12).

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Παύλου εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ συναγωγὴν καὶ ἡ εἴδησις τῆς σκληρᾶς κακοποιήσεώς του ὡς «Ἰουδαίου» ἐν Φιλίπποις ἐξήγειρε τὸ συμπαθὲς ἐνδιαφέρον τῶν Ἰουδαίων τῆς Μακεδονικῆς πρωτευούσης, οἵτινες ἦσαν, ὡς φαίνεται, πολὺ ζηλωταί. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τρία συνεχῆ Σάββατα ἠκροάσθησαν αὐτοῦ μετὰ προσοχῆς, ἐπίστευσαν δὲ εἰς τὸ κήρυγμα αὐτοῦ τινὲς ἐκ τῶν ἀκραιφνῶν Ἰουδαίων. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκήρυττε καὶ ἔξω τῆς συναγωγῆς πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς διότι ἀναγινώσκομεν ὅτι «καὶ ἐκ τῶν θεοσεβῶν Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος καὶ ἐκ τῶν πρώτων γυναικῶν οὐκ ὀλίγαι» ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Ἐκ τούτου βλέπομεν ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκκλησίας τῶν Θεσσαλονικέων ἀπετελέσθη ἐξ Ἐθνικῶν καὶ ἐλάχιστα ἐξ Ἰουδαίων. Τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς δύο Ἐπιστολῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ τῶν Ἰουδαίων ὡς στοιχείου ἐχθρικοῦ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας εὑρισκομένου, καὶ παραλληλίζει τοὺς διωγμοὺς τῶν Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν μὲ τὰ παθήματα τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐκκλησιῶν (Α΄. Θεσσ. β΄. 14—16). Οὐδαμοῦ δὲ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἐπικαλεῖται ὁ Παῦλος τὰς ἀρχαίας Ἰουδαϊκὰς Γραφάς.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ κυρύγματος τοῦ Ἀποστόλου δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξεγείρῃ τὸν χόλον καὶ τὸν φθόνον τῶν ἀκραιφνῶν καὶ πιστῶν εἰς τὰ «πάτρια» Ἰουδαίων, οἵτινες ἐθεώρησαν ὅτι ὑπονομεύεται ὁ Ἰουδαϊσμός. Καὶ ὠργάνωσαν ἀμέσως τὴν ἀντίδρασιν. Εἰς τοὺς Φιλίππους οἱ διῶκται τοῦ Παύλου ἦσαν ἐθνικοί, Ρωμαῖοι δὲ πολῖται, καὶ τὸν κατήγγειλαν πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως, πρῶτον, ὡς Ἰουδαῖον καὶ δεύτερον, ὡς κηρύττοντα «ἔθη» (θρησκευτικὰ ἔθιμα) ἀνάρμοστα εἰς Ρωμαίους πολίτας. Ἐν Θεσσαλονίκῃ τὰ πράγματα ἦσαν ἐντελῶς διάφορα. Ἐν πρώτοις, οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης δὲν ἠδύναντο νὰ καταγγείλουν τινὰ ὡς «Ἰουδαῖον», ἤτοι, τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ αὐτούς· ἄλλως τε δὲν τοῖς συνέφερε νὰ θίξουν τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι κατ᾿ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οἱ ἁπανταχοῦ Ἰουδαῖοι εὑρίσκοντο ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν δυσμένειαν τῶν Ρωμαίων, ἕνεκα μιᾶς προσφάτου ὀχλαγωγίας των ἐν Ρώμῃ, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος εἶχε διατάξει τὴν ἀθρόαν ἀπέλασιν τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς πρωτευούσης (πρβλ. Πράξ. ιη΄. 2). Ἐξ ἄλλου, οἱ Θεσσαλονικεῖς Ἰουδαῖοι δὲν ἦσαν Ρωμαῖοι πολῖται, ὅπως οἱ κάτοικοι τῶν Φιλίππων, διότι ὁ Αὔγουστος ἀνεκήρυξε τὴν Θεσσαλονίκην οὐχὶ «κολωνίαν», ἀλλ᾿ «ἐλευθέραν πόλιν», καὶ οἱ πολῖται αὐτῆς εἶχον μὲν τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν, ἀλλ᾿ οὐχὶ καὶ τὰ προνόμια τοῦ Ρωμαίου πολίτου.

Διὰ τοῦτο οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης ἠκολούθησαν ἄλλην τακτικήν. Συνήγειραν εἰς θορυβώδη ὀχλαγωγίαν «ἀγοραίους ἄνδρας πονηροὺς»—ἤτοι, τὸν ἄεργον καὶ χυδαῖον ὄχλον, ὅστις περιεφέρετο εἰς τὴν ἀγορὰν—καὶ ἐφώρμησαν κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ Ἰάσονος, ὅπου διέμενεν ἡ Ἀποστολικὴ συνοδία (1), διὰ νὰ συλλάβουν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν καὶ νὰ τοὺς φέρουν ἐνώπιον τοῦ «δήμου» (2). Ἀλλὰ μὴ εὑρόντες αὐτούς, ἔσυραν τὸν Ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς εἰς τοὺς «πολιτάρχας», φωνάζοντες ὅτι «οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες ἦλθον καὶ ἐδῶ, τοὺς ὁποίους ὑπεδέχθη ὁ Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες πράττουσιν ἐναντία τῶν προσταγμάτων τοῦ Καίσαρος, λέγοντες ὅτι εἶναι βασιλεὺς ἄλλος, ὁ Ἰησοῦς». Ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν καταδίκην τοῦ Ἰησοῦ, τὸν κατηγόρησαν ὅτι λέγει ἑαυτὸν «βασιλέα τῶν Ἰουδαίων» καὶ ἐφώναζον πρὸς τὸν διστακτικὸν Πιλᾶτον: «Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, δὲν εἶσαι φίλος τοῦ Καίσαρος. Πᾶς ὁ κάμνων ἑαυτὸν βασιλέα ἀντιλέγει εἰς τὸν Καίσαρα» (Ἰωάν. ιθ΄. 12), οὕτω καὶ οἱ ἀκραιφνεῖς Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης, ὑπούλως διαστρέφοντες τὰ ὅσα ὁ Παῦλος ἐκήρυττε περὶ τῆς παγκοσμίου πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ἐζήτουν νὰ ἀναγκάσουν τοὺς «πολιτάρχας» νὰ τὸν καταδικάσουν, διὰ νὰ δείξουν ὅτι εἶναι «φίλοι τοῦ Καίσαρος». Οἱ «πολιτάρχαι» βεβαίως εὑρέθησαν εἰς δύσκολον θέσιν, φοβούμενοι μήπως κατηγορηθοῦν ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ ὑπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν ἀρχῶν ὡς ἀνεχόμενοι πολιτικὰς σκευωρίας, συνάμα δὲ εὑρισκόμενοι ἐν ἀμηχανίᾳ ἀπέναντι ἑνὸς ἐξημμένου ὄχλου ἀποτελουμένου ἀπὸ τὰ περιτρίμματα τῆς κοινωνίας, Μὴ ἔχοντες δὲ ἐνώπιόν των τοὺς κυρίους «ἐνόχους» καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ καταδιδάσουν τὸν Ἰάσονα καὶ τοὺς μετ᾿ αὐτοῦ, ἠρκέσθησαν νὰ λάβουν ἐγγύησιν («ἱκανόν»), πιθανῶς χρηματικήν, ἀπὸ τὸν Ἰάσωνα καὶ τοὺς λοιπούς, καὶ οὕτως ἀπέλυσαν αὐτούς.

Ἐν τούτοις, ἂν καὶ κατέπαυσε πρὸς ὥραν ὁ σάλος, ἦτο φανερὸν ὅτι πάλιν θὰ ἐξέσπα ἐὰν ἐνεφανίζετο ὁ Παῦλος δημοσίᾳ, καὶ θὰ ἐτίθετο ἐν κινδύνῳ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δώσαντες τὴν ἐγγύησιν ἀδελφοί. Ἢ ἔπρεπε νὰ παύσῃ ὁ Ἀπόστολος κηρύττων ἐν Θεσσαλονίκῃ ἢ ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς ἄλλην πόλιν. Διὰ τοῦτο οἱ ἀδελφοὶ «εὐθὺς διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν» (ἐδάφ. 10).

(ἀκολουθεῖ)

---

(1) Ὁ Ἰάσων οὗτος, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματός του, φαίνεται ὅτι ἦτο Ἕλλην τὴν καταγωγήν. Ὅτι ἦτο ὁ αὐτὸς Ἰάσων, τὸν ὁποῖον ὁ Παῦλος, γράφων ἐκ Κορίνθου πρὸς τοὺς Ρωμαίους (ις΄. 21), ἀναφέρει ὡς «συγγενῆ» του, εἶναι εἰκασία ἀστήρικτος καὶ ἀπίθανος.

(2) Ἡ διοίκησις τῆς «ἐλευθέρας πόλεως» Θεσσαλονίκης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν «δῆμον», δηλ. τὴν συνέλευσιν τῶν δημοτῶν, καὶ ἀπὸ τοὺς «πολιτάρχας», οἵτινες ἦσαν ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία. Τοὺς πολιτάρχας τούτους εὑρίσκομεν εἰς μίαν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Πύλης τοῦ Βαρδάρη (ἀγνοοῦμεν ἂν σώζεται ἀκόμη ἡ πύλη αὐτή), ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς: «Πολειταρχούντων Σωσιπάτρου τοῦ Κλεοπάτρας καὶ ΛουκίουΠοντίου Σεκούνδου, Πουβλίου Φλαουΐου Σαβείνου, Δημητρίου τοῦ Φαύστου, Δημητρίου τοῦ Νικοπόλεως, Ζωΐλου τοῦ Παρμενίσκου τοῦ καὶ Μενίσκου, Γαΐου Ἀγιλληίου Ποθειτοῦ». . . . . Ὥστε καὶ ἐδῶ καταφαίνεται ἡ ἱστορικὴ ἀκρίβεια, μεθ᾿ ἧς ὁ Λουκᾶς συνέγραψε τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

ΤΟ ΕΝ ΜΑΖΑΜΕ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΑΝΑΜΕΜΟΡΦΩΜΕΝΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Εἰς τὴν πόλιν Μαζαμὲ (Mazamet) τοῦ νομοῦ Τὰρν τῆς Νοτίου Γαλλίας ἐφέτος συνεκροτήθη ἀπὸ 17/22 Σ)βρίου τὸ ἐνιαύσιον Συνέδριον τῶν Ἀναμεμορφωμένων Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἐκλογὴ τῆς μικρᾶς καὶ ὀλίγον τι ἀποκέντρου πόλεως Μαζαμὲ διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Συνεδρίου τούτου ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς ὁλόκληρον τὴν περιφέρειαν ἐκείνην ὑπάρχει ἰσχυρὸν γηγενὲς Προτεσταντικὸν στοιχεῖον, περισωθὲν ἐκ τοῦ ἀπηνοῦς καὶ αἱματηροῦ διωγμοῦ, τὸν ὁποῖον ὑπέστησαν οἱ Διαμαρτυρόμενοι τῆς Γαλλίας (Οὐγενότοι) μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Ἐδίκτου τῆς Νάντης ἐν ἔτει 1685 (1).

(1) Ὁ ἐν Γαλλίᾳ Προτεσταντισμός, ἤτοι ἡ πνευματικὴ ἐξέγερσις κατὰ τῶν ἑτεροδιδασκαλιῶν τοῦ Παπισμοῦ, ἀνεφάνη τὸ πρῶτον περὶ τὸ ἔτος 1525, παρ' ὅλους δὲ τοὺς ἀγρίους διωγμούς, οὓς ὑπέστη, τόσον ταχέως διεδόθη, ὥστε κατὰ τὸ 1561 ὑπῆρχον ἐν Γαλλίᾳ 2150 ὠργανωμέναι Προτεσταντικαὶ κοινότητες ἢ ἐκκλησίαι, εἰς δὲ τὰς τάξεις τῶν Διαμαρτυρομένων περιελαμβάνοντο πολλοὶ ἄνδρες ἐπιφανεῖς, ὡς ὁ Ναύαρχος Κολιγνύ, ἔτι δὲ καὶ ἡ βασιλικὴ πριγκήπισσα Ρενὲ καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Ναβάρρας Ἰωάννα (Jeanne d'Albret), μήτηρ τοῦ μετέπειτα βασιλέως τῆς Γαλλίας Ἑρρίκου τοῦ Δ΄. Τόσον ἰσχυρὰ ἦτο ἡ Διαμαρτύρησις ἐν Γαλλίᾳ, ὥστε ἐπὶ μακρὸν ἀντέστη ἐπιτυχῶς εἰς τοὺς διώκτας αὐτῆς ἀκόμη καὶ διὰ τῶν ὅπλων. Ἀλλὰ τῷ 1572 ἐγένετο ἡ αἰφνιδιαστικὴ καὶ δολοφονικὴ ἐπίθεσις τῶν Παπικῶν κατὰ τῶν Οὐγενότων, ἡ γνωστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα ***«Νὺξ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου»***, καθ' ἣν ἐσφάγησαν ἐν Παρισίοις καὶ ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας πάντες σχεδὸν οἱ ἐπιφανέστεροι Οὐγενότοι. Μὅλα ταῦτα ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἐξηκολούθησε, μέχρις οὗ ἀνῆλθεν εἰς τὸν Γαλλικὸν θρόνον ὁ Ἑρρῖκος ὁ Δ΄., ὅστις, διὰ νὰ συνδιαλλάξῃ ἀμφοτέρας τὰς μερίδας, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἠσπάσθη τὸν Ρωμαιοκαθολικισμὸν ὡς θρησκείαν τῆς πλειονότητος τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξέδωκε τὸ ***Ἔδικτον (Διάταγμα) τῆς Νάντης*** τοῦ ἔτους 1598, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξησφαλίζετο εἰς τοὺς Οὐγενότους πλήρης θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ πολιτικὴ ἰσοπολιτεία. Δυστυχῶς 12 ἔτη βραδύτερον ὁ Ἑρρῖκος ἐδολοφονήθη ὑπὸ φανατικοῦ τινος Παπικοῦ καλογήρου, καὶ ὁ διάδοχός του Λουδοβῖκος ὁ ΙΓ΄. (μὲ τὸν περίφημον πρωθυπουργόν του καρδινάλιον Ρισελιὲ) ἤρχισε νέον ἀπηνῆ διωγμὸν κατὰ τῶν «αἱρετικῶν», τῶν ὁποίων τὴν ἔνοπλον ἀντίστασιν συνέτριψε, δὲν ἀνῄρεσεν ἐν τούτοις τὴν θρησκευτικήν των ἐλευθερίαν. Ὅταν ὅμως ὁ διάδοχός του Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ΄., ὑπείκων εἰς τὴν ἐπίμονον ἀπαίτησιν τοῦ Πάπα, ἠκύρωσε τὸ Ἔδικτον τῆς Νάντης (1685), εἰς ὁλόκληρον τὴν Γαλλίαν ἤρχισαν τὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα νὰ κατεδαφίζουν τοὺς Διαμαρτυρομένους ναοὺς καὶ νὰ καταδιώκουν καὶ νὰ σφάζουν τοὺς Οὐγενότους. Ὁ πρωτοφανὴς οὗτος διωγμός, παραταθεὶς ἐπὶ δεκαετίαν σχεδόν, ἐξηφάνισε τὴν Διαμαρτύρησιν ἐν Γαλλίᾳ. 400,000 Οὐγενότων ἐξεπατρίσθησαν, μεταναστεύσαντες εἰς Ἀγγλίαν, Ὁλλανδίαν καὶ Γερμανίαν καὶ συναποκομίσαντες μεθ' ἑαυτῶν πλείστας τέχνας, ὧν εἶχον τὴν εἰδικότητα, ὡς λ. χ. τὴν μεταξουργίαν καὶ ἄλλας, δι' ὧν ἐπλούτισαν τὰς νέας των πατρίδας, Οἱ ἐναπολειφθέντες ἐν Γαλλίᾳ Διαμαρτυρόμενοι, ὅσοι διέφυγον τὴν σφαγὴν καὶ τὰς πυρὰς τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, ἐξηκολούθησαν παρ' ὅλους τοὺς διωγμοὺς νὰ συνέρχωνται ἐν κρυπτῷ πρὸς τέλεσιν τῆς λατρείας των, ἀνὰ τοὺς δρυμοὺς καὶ τὰ σπήλαια τῶν ὀρέων, ὅπως οἱ Χριστιανοὶ τῶν πρώτων τριῶν αἰώνων. Οἱ ποιμένες των, κρυπτόμενοι καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, περιήρχοντο τὴν χώραν, ἐνθαρρύνοντες τὰς μικρὰς ὁμάδας τῶν πιστῶν. Οὕτω δὲ διεσώθη ἓν ὑπόλοιπον τῆς ἄλλοτε τόσον ἰσχυρᾶς Προτεσταντικῆς μειονότητος, μέχρις οὗ μετὰ 100 ἐτῶν διωγμὸν ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1789 καὶ ὁ Μέγας Ναπολέων ἔθεσαν τέρμα εἰς τὰ βάσανα τῶν Οὐγενότων. Ἔκτοτε ἀνέζησε πάλιν ὁ Προτεσταντισμὸς ἐν Γαλλίᾳ καὶ σήμερον ἀριθμεῖ περὶ τὸ 1,000,000 κοινωνῶν μελῶν.

Οἱ ἐν Μαζαμὲ ἀδελφοὶ εἶχον κάμει τελείαν προπαρασκευὴν διὰ τὴν φιλοξενίαν τοῦ Συνεδρίου. Ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ποιμένων τῶν τριῶν ἐν Μαζαμὲ Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν, εἶχε θαυμασίως ὀργανώσει τὰ πάντα. Τὸ σῶμα τῶν Προσκόπων Μαζαμέ, σωματεῖον Εὐαγγελικόν, παρέσχεν ἐνθουσιώδεις ὑπηρεσίας, ὑποδεχόμενον εἰς τὸν σιδ. σταθμόν, ὁδηγοῦν καὶ ἐξυπηρετοῦν παντοιοτρόπως τοὺς ξένους ἀντιπροσώπους. Μία τῶν ἐκκλησιῶν διετέθη διὰ τὰς συνεδριάσεις τοῦ Συνεδρίου. Οἱ ἐλθόντες ἔξωθεν ἀντιπρόποσωποι ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὰς οἰκίας τῶν Εὐαγγελικῶν πολιτῶν· ἑκάστην δὲ μεσημβρίαν καὶ ἑσπέραν παρεκάθηντο εἰς κοινὸν συσσίτιον ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Χριστιανικοῦ Συλλόγου τῶν Νέων, δαπάναις τῶν Εὐαγγελικῶν κοινοτήτων τῆς πόλεως, καὶ ὑπηρετοῦντο ὑπὸ τῶν Εὐαγγελικῶν κυριῶν καὶ δεσποινίδων.

Οἱ σύνεδροι (περὶ τοὺς 70) ἀντεπροσώπευον τὰς Ἀναμεμορφωμένας (Πρεσβυτερικὰς) Ἐκκλησίας τῆς Γαλλίας, Μ. Βρεττανίας, Βελγίου, Ὁλλανδίας, Γερμανίας, Ἑλβετίας, Ἰταλίας, Τσεχοσλοβακίας, Οὐγγαρίας, Πολωνίας, Ἱσπανίας, Λιθουανίας, Ρουμανίας, Γιουγοσλαυΐας, Ἑλλάδος καὶ Ἰνδιῶν. Παρίστατο καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Λουθηρανῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας, ὅστις ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς συζητήσεις, καὶ ὁ γνωστὸς καὶ ἐν Ἀθήναις καθηγητὴς Ἀδόλφος Κέλλερ, ἐκ μέρους τοῦ ἐν Γενεύῃ Κεντρικοῦ Γραφείου Ἀλληλοβοηθείας τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπίσης καὶ δύο καθηγηταὶ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ ἐν Μομπελλιὲ Πανεπιστημίου.

Αἱ συνεδριάσεις διήρκεσαν ἐπὶ ἓξ ὁλοκλήρους ἡμέρας 9—12 π. μ. καὶ 3—6 μ. μ. Ἑκάστην δὲ ἑσπέραν ἐλάμβανε χώραν συγκέντρωσις εἰς μίαν τῶν τριῶν Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν τῆς πόλεως ἐναλλάξ, καθ᾽ ἣν ἐγίνοντο διαλέξεις ἐπὶ ζωτικῶν ἠθικοκοινωνικῶν θεμάτων ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου.

Ἦτο φυσικὸν νὰ ἀσχοληθῇ τὸ διεθνὲς τοῦτο Συνέδριον, συνερχόμενον διὰ πρώτην φορὰν ἐν τῇ πατρίδι τοῦ μεγάλου Γάλλου ἀναμορφωτοῦ Ἰωάννου Καλβίνου, ἐν πρώτοις μὲ ***τὸν ἐν Γαλλίᾳ Προτεσταντισμὸν*** —μὲ τὴν μαρτυρικὴν ἱστορίαν του, μὲ τὰς ἱεραποστολάς του μεταξὺ τῶν ἀγρίων λαῶν καὶ μὲ τὰ σημερινά του προβλήματα. Καὶ πάντες ἀπεθαύμασαν οὐ μόνον τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἀκλόνητον καρτερίαν τῶν Οὐγενότων διὰ μέσου δύο αἰώνων ἀπεριγράπτων διωγμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν θαυμαστὴν ἀναβίωσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα 100 ἔτη, καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν Γάλλων Εὐαγγελικῶν ἱεραποστόλων ἐν Ἀφρικῇ.

Μετὰ τοῦτο τὸ Συνέδριον συνεζήτησε διάφορα προβλήματα τῆς ἡμέρας — πρωτίστως τὸ ζήτημα τῆς ***ἑνώσεως*** ἢ μᾶλλον ***ἑνότητος καὶ συμπράξεως τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.*** Ἐξήρθη ἐν πρώτοις ἡ ὁσημέραι ἐγκαρδιωτέρα σύσφιγξις τῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων τοῦ Προτεσταντισμοῦ —Ἀναμεμορφωμένων, Λουθηρανῶν, Μεθοδιστῶν, Ἀγγλικανῶν κτλ.— καὶ ἐτονίσθη ὅτι ὁ Ἀναμεμορφωμένος (Πρεσβυτερικὸς) κλάδος εἶναι ἕτοιμος νὰ συνεργασθῇ μὲ πᾶσαν ἄλλην Ἐκκλησίαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Κατόπιν συνεζητήθησαν αἱ σχέσεις τῶν Ἀναμεμορφωμένων Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἐξεφράσθη ἡ εὐχὴ ὅπως ἡ μετὰ

ταύτης ἐπαφὴ καὶ συνεργασία κατασιῇ στενωτέρα. Προκειμένου περὶ Ρωσσίας, τὸ Συνέδριον ἤκουσε μὲ ὀδύνην τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ Δόκτορος Κέλλερ περὶ τῆς ἐκεῖ καταστάσεως καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ὀργανωθῇ ἡ ἀποστολὴ βοηθημάτων εἰς τοὺς ἐκεῖ Ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ὄχι τόσον διὰ τὴν ὑλικὴν σπουδαιότητα τῶν τοιούτων ἀποστολῶν, αἵτινες δέν εἶναι εἰμὴ σταγὼν ἐν τῷ ὠκεανῷ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἠθικὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐκεῖ στεναζόντων Χριστιανῶν καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀλληλεγγύης τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ἀπέναντι τῆς Μπολσεβικῆς θηριωδίας. Ἐπίσης ἐξητάσθησαν αἱ σχέσεις πρὸς τὰς Λατινικὰς χώρας, καὶ ἀνεγνωρίσθη μετὰ λύπης ἡ ἀδιαλλαξία καὶ μισαλλοδοξία τοῦ Παπισμοῦ, μὴ στέργοντος νὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς ἄλλους κλάδους τῆς Χριστιανωσύνης τὴν ἰδιότητα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἢ καὶ τοῦ Χριστιανοῦ ἀκόμη. Μετὰ συγκινήσεως ἠκούσαμεν τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἱσπανικῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν ἀφηγουμένους τὴν θαυμαστὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἐν Ἱσπανίᾳ συνεπείᾳ τῆς προσφάτου ἐκεῖ μεταπολιτεύσεως, κατόπιν μακρῶν αἰώνων ἀγρίου διωγμοῦ καὶ ἀδυσωπήτου θρησκευτικῆς τυραννίας καὶ καταπιέσεως. Ἕτερον ζήτημα, ὅπερ ἀπησχόλησεν τὸ Συνέδριον ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμέραν, ἦτο τὸ τῆς ***ἀπιστίας καὶ ἀθεΐας*** ἐν γένει, ὄχι μόνον ἐν Ρωσσίᾳ ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας, καὶ ἐμελετήθησαν τὰ μέσα τῆς καταπολεμήσεως αὐτῆς, ***ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν νεολαίαν.*** Ἐτονίσθη δέ, μεταξὺ διαφόρων ἄλλων μέσων, ὅτι τὸ ἰσχυρότατον ὅπλον κατὰ τῆς ἀπιστίας εἶναι ***ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ*** τῶν Χριστιανῶν ὡς ἀτόμων, ἥτις μόνη εἶνε ἱκανὴ νὰ πείσῃ τοὺς ἀπιστοῦντας ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἠθικὴ δύναμις, παρέχουσα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ὅ,τι καμμία φιλοσοφία, καμμία ἐπιστήμη, κανὲν κοσμικὸν φρόνημα δὲν δύναται νὰ προμηθεύσῃ.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὡμίλησαν καὶ κατὰ τὰς ἑσπερινὰς διαλέξεις διάφοροι ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων, τονίσαντες τὴν ἀνάγκην ὅπως αἱ ἐκκλησίαι ἐργασθῶσι κυρίως ὑπὲρ τῆς νεολαίας, περισυλλέγουσαι καὶ προσελκύουσαι τοὺς νέους καὶ τὰς νεάνιδας ἀπὸ τὰς ἀτραποὺς τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς κοσμικότητος εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ προτελευταία ἡμέρα τοῦ Συνεδρίου ἦτο Κυριακὴ καὶ ἀντὶ συνεδριάσεων οἱ ἀντιπρόσωποι συνηθροίσθησαν εἰς τὸν μεγαλείτερον ναὸν τῆς Μαζαμέ, ἀσφυκτικῶς πλήρη, ὅπου μετὰ τὴν λατρείαν ἐτελέσθη κατανυκτικῶς ἡ μετάληψις τῶν συμβόλων τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Μετὰ μεσημβρίαν ὡδηγήθημεν ἐπὶ μεγάλων αὐτοκινήτων λεωφορείων εἰς ἕνα λόφον, ἀπέχοντα περὶ τὰ 50 χιλιόμετρα, κείμενον ἐν τῷ μέσῳ ὡραίας ἐξοχικῆς περιοχῆς, ὅπου ὑψοῦται λευκὸς μαρμάρινος ὀβελίσκος εἰς μνήμην τῶν ἐκεῖ σφαγιασθέντων Οὐγενότων, τοὺς ὁποίους τὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα τοῦ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ΄ περιεκύκλωσαν εἰς τὸν γειτονικὸν δρυμὸν τελοῦντας τὰ τῆς λατρείας αὐτῶν παρὰ τὴν βασιλικὴν ἀπαγόρευσιν καὶ σύραντες εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου κατέσφαξαν. Ἐκεῖ εὕρομεν συνηθροιμένον μέγα πλῆθος Εὐαγγελικῶν γεωργῶν καὶ πολιτῶν ἐκ τῶν πλησιεστέρων χωρίων, ἐνῷ ἡμεῖς συνωδευόμεθα ὑπὸ ἑκατοντάδος αὐτοκινήτων τῶν πολιτῶν τῆς Μαζαμέ. Ὡμίλησαν διάφοροι ῥήτορες, ἐξαίροντες τὴν ἀσάλευτον πίστιν τῶν Οὐγενότων, ἀντιπροσωπεῖαί τινες κατέθεσαν στεφάνους

ἐπὶ τοῦ μνημείου καὶ ἐψάλησαν ὕμνοι, οἵτινες βεβαίως θὰ ἠκούοντο εἰς μακρὰν γύρωθεν ἀπόστασιν.

Τὸ ἑσπέρας τῆς τελευταίας ἡμέρας εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τῆς Μαζαμὲ συνεκροτήθη ἀποχαιρετιστήριος συγκέντρωσις, καθ᾿ ἣν ὡμίλησαν διάφοροι ἀντιπρόσωποι, ἐψάλησαν ὕμνοι, ἐξεφράσθησαν αἱ θερμαὶ εὐχαριστίαι τοῦ συνεδρίου πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Μαζαμὲ διὰ τὴν λαμπρὰν τῷ ὄντι φιλοξενίαν, ἥτις μᾶς παρεσχέθη, καὶ οἱ ἐντόπιοι ἀδελφοὶ ἐπὶ ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν παρήλαυνον πρὸ ἡμῶν, ἀνταλλάσσοντες μεθ᾿ ἑκάστου τῶν συνέδρων θερμὴν χειραψίαν. Καὶ οὕτως ἔληξε τὸ Συνέδριον.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψω νὰ μνημονεύσω και τῆς ὑποδοχῆς, εἰς ἣν μᾶς προσεκάλεσεν ὁ Δήμαρχος καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς Μαζαμὲ εἰς τὸ ἱστορικὸν μεσαιωνικὸν Δημαρχεῖον τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ὁ Δήμαρχος (ὅστις, σημειωτέον, δὲν ἦτο Εὐαγγελικὸς) προσεφώνησε τοὺς συνέδρους, τονίσας ὅτι ἡ πόλις τῆς Μαζαμὲ σεμνύνεται διὰ τὴν ἐν αὐτῇ συγκρότησιν τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἀναμεμορφωμένων Ἐκκλησιῶν, διότι ἐκτιμᾷ καὶ σέβεται τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, ἃς ἡ Διαμαρτύρησις τοῦ 16ου αἰῶνος διεκήρυξε καὶ διὰ αἱματηρῶν θυσιῶν διέσπειρεν ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα. Ἀφοῦ ἀπήντησε καταλλήλως ὁ πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου αἰδ. καθηγητὴς Κούρτις, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ βουλευτὴς τῆς περιφερείας (καὶ αὐτὸς ὄχι Εὐαγγελικός), χαιρετίσας μὲ ἐνθουσιώδεις φράσεις τοὺς συνέδρους. Σημειωτέον ὅτι ἡ περιφέρεια Μαζαμὲ κατοικεῖται ὑπὸ πλειοψηφίας Ρωμαιοκαθολικῆς· ἀλλ᾿ ἡ Εὐαγγελικὴ μειονότης εἶναι σχεδὸν ἰσόπαλος καὶ περιλαμβάνει τοὺς πλείστους διανοουμένους καὶ τοὺς καλλιτέρους ἐμπόρους τῆς πόλεως. Ἦτο δὲ ὀφθαλμοφανὴς ἡ μεγάλη ὑπόληψις, ἣν χαίρει ἡ μειονότης αὕτη παρὰ τῇ ἐκεῖ κοινωνίᾳ ἐν γένει.

Τὸ Συνέδριον τῆς Μαζαμὲ θὰ παραμείνῃ διὰ τοὺς μετασχόντας αὐτοῦ ἀλησμόνητος ἀνάμνησις, καὶ διὰ τὰ ὑψηλὰ θέματα, ἅτινα συνεζητήθησαν, καὶ διὰ τὴν εὐρεῖαν ἀνταλλαγὴν πολυτίμων σκέψεων καὶ διὰ τὴν ἐγκάρδιον φιλοξενίαν ἐκ μέρους τῶν ἐπιτοπίων ἀδελφῶν.

Δ. Μ. Κ.

ΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

[Συνέχεια]

ΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ

Βαιθήλ.

Πρὸ τοῦ νὰ ἀφήσωμεν τὴν γῆν Ἰσραήλ, ἂς ἴδωμεν μερικὰς προφητείας διὰ τέσσαρας ἐκ τῶν πόλεών της. Καὶ πρῶτον ἐρχόμεθα εἰς τὴν Βαιθήλ. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο ἓν ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἁγιαστηρίων τῆς Ἰουδαίας, καὶ ὁ Ἱεροβοὰμ ἐπωφελήθη τῆς τοποθεσίας της, κειμένης ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῶν δέκα φυλῶν. Θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τὰς δέκα φυλὰς ἀπὸ τοῦ νὰ μεταβαίνουν εἰς Ἱεροσόλυμα

πρὸς λατρείαν, ἔκτισεν ἐν Βαιθὴλ ναὸν γύρω τοῦ ἀρχαίου βωμοῦ, καὶ ἐγκαθιδρύθη οὕτως ἐκεῖ ἡ ἡμι-ειδωλολατρικὴ ἐκείνη λατρεία, ἡ ὁποία προητοίμασε τὴν ὁδὸν διὰ τὴν κατόπιν λατρείαν τοῦ Βάαλ. Διὰ τοῦτο ὁ προφήτης Ἀμὼς προεῖπεν ὅτι ὅταν ὁ Θεὸς θὰ ἐπεσκέπτετο τὰς δέκα φυλὰς μὲ τιμωρίαν διὰ τὴν ἀνομίαν των, ἡ Βαιθὴλ ἐπίσης θὰ ὑφίστατο τὸ πλῆγμα τῆς ὀργῆς Του. Τὰ θυσιαστήριά της θὰ ἐξεκόπτοντο (Ἀμὼς γ΄. 14), τὸ μεγαλεῖόν της θὰ ἐξηφανίζετο: «Θέλω πατάξει τὸν χειμερινὸν οἶκον μετὰ τοῦ θερινοῦ οἴκου· καὶ οἱ οἶκοι οἱ ἐλεφάντινοι θέλουσιν ἀπολεσθῆ καὶ οἱ οἶκοι οἱ μεγάλοι θέλουσιν ἀφανισθῆ, λέγει Κύριος» (γ΄. 15). Ὁ ἀφανισμὸς θὰ ἦτο ἔτι μεγαλείτερος: «Ἡ Βαιθὴλ θέλει καταντήσει εἰς τὸ μηδέν» (ε΄. 5). Ἡ τιμωρία αὕτη ἀναμφιβόλως ἐξετελέσθη ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰωσία, ἀλλὰ τὴν τελείαν των ἐκπλήρωσιν οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἔλαβον οὔτε τότε, οὔτε ἐπὶ αἰῶνας μετὰ ταῦτα. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰωσήπου ἦτο ἀκόμη πόλις. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱερωνύμου ὑφίστατο ὡς μικρὸν χωρίον. Ἀναφέρεται διὰ τελευταίαν φορὰν κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα μετὰ Χριστόν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ἐκείνης μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος, οὐδεμία μνεία περὶ αὐτῆς γίνεται. Οἱ κατὰ τὸν Μεσαίωνα διελθόντες τὰ μέρη ἐκεῖνα περιηγηταὶ οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἀναφέρουν καὶ μόνον ἐσχάτως ἀνεκαλύφθη ἡ τοποθεσία τῆς πόλεως. Καὶ τώρα αἴρεται ὁ πέπλος ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ ἴδῃ τις πόσον πληρέστατα ἐξεπληρώθη ἡ προφητεία. Ὁ Βὰν δὲ Βέλδε ἔγραφε τὰ ἑξῆς κατὰ τὸ ἔτος 1851: «Ἡ Βαιθὴλ ἀντιπροσωπεύεται νῦν ὑπὸ μικροῦ χωρίου καλουμένου Βεϊτίν. Δὲν εἶναι οὔτε εἴκοσιν ἔτη ἀφ᾽ ὅτου ὁ κόσμος ἤρχισε νὰ ἀνακαλύπτῃ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἀρχαία Βαιθήλ. Εἶχε τελείως λησμονηθῇ. Τὰ ἐρείπιά της καλύπτουν μεγάλην ἔκτασιν τοῦ ἐδάφους... Θεμέλια οἰκιῶν, διεσπαρμένοι λίθοι καὶ τεμάχια τοίχων ὑπάρχουν ἄφθονα... Δὲν εἴδομεν ἄλλο μέρος ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ, τοῦ ὁποίου ἡ σημερινὴ κατάστασις νὰ ἦναι εἰς τοιαύτην φοβερὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀρχαίαν του ἱστορίαν, ὡς ἡ πεπτωκυῖα Βαιβήλ». Ὁ Στάνλεϋ λέγει: «Ἡ Βαιθὴλ («οἶκος τοῦ Θεοῦ») κατέστη Βαιθάβεν» («οἶκος τοῦ μηδενός»). Κάποιος περιηγητὴς τὴν περιγράφει ὡς «ἀγρίαν καὶ πετρώδη ἐρήμωσιν ἐπεκτεινομένην ἐπὶ τῶν ἀρχαίων τούτων ὀρέων» καὶ ἄλλος ὡς «ἕνα ξηρὸν τόπον ἐρειπίων».

Τοιαύτη ἦτο ἡ καταδίκη, ἥτις ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἁγίου τόπου τῶν δέκα φυλῶν.

Σαμάρεια.

Παρομοία καταδίκη ἀνέμενε καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἥτις ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ὀμρὶ ἦτο πρωτεύουσα τῶν Σαμαρειτῶν καὶ μεταξὺ τῶν κυριωτέρων καυχημάτων τῆς χώρας των. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν μακροχρονίων πολιορκιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ πόλις αὕτη ἀντέστη, ἡ θέσις της πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μία ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων τῆς χώρας. Ἐφημίζετο διά τε τὴν καλλονήν της καὶ τὴν γονιμότητά της. Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ φυσικὴ δύναμις καὶ ὡραιότης καὶ γονιμότης ἄνευ δικαιοσύνης; Ὁ Προφήτης Μιχαίας, ἀφοῦ πρῶτον ἀναφέρει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν «ἀσέβειαν τοῦ Ἰακὼβ» καὶ «τὰς ἁμαρτίας τοῦ οἴκου Ἰσραήλ», λέγει: «Τίς εἶναι ἡ ἀσέβεια τοῦ Ἰακώβ; οὐχὶ ἡ Σαμάρεια;... Διὰ τοῦτο θέλω καταστήσει τὴν Σαμάρειαν εἰς σωροὺς λίθων ἀγροῦ, ὅπου φυτεύεται ἀμπελών· καὶ θέλω

κατακυλίσει τοὺς λίθους αὐτῆς εἰς τὴν κοιλάδα καὶ ἀνακαλύψει τὰ θεμέλια αὐτῆς» (Μιχ. α΄. 5—6).

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, ἡ καταδίκη ἐβράδυνε καὶ ἐφαίνετο ὡς ἐὰν θὰ ἔμενεν ἀνεκπλήρωτος. Ἐν ἔτει 109 π. Χρ. ὁ Ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης Ὑρκανὸς κατέλαβε τὴν Σαμάρειαν, μετὰ πολιορκίαν ἑνὸς ἔτους καὶ τὴν κατεδάφισεν. Ἡ ἐρήμωσις ἐν τούτοις δὲν ἦτο μακρᾶς διαρκείας. Ἡ πόλις ἐπανεκτίσθη τῇ διαταγῇ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Γαβινίου μετὰ πάροδον περίπου 50 ἐτῶν, καὶ ὀλίγα ἔτη βραδύτερον ἀποκατεστάθη ὁλοκληρωτικῶς καὶ μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου, μετονομάσαντος αὐτὴν Σεβάστειαν (Augusta) πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης. Ὁ Ἰώσηπος τὴν ἀναφέρει ἐν ἔτει 70 μ. Χ. Ἦτο ἕδρα Ρωμαϊκῆς ἀποικίας κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα, καὶ ὅτε ἡ Ρώμη ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν κατέστη ἕδρα Ἐπισκοπῆς. Τὰ ὀνόματα τῶν Ἐπισκόπων Σεβαστείας ἀναφέρονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰ ἱστορικὰ τῶν Συνόδων, τὰ συναντῶμεν δὲ διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὴν Σύνοδον τῶν Ἱεροσολύμων, συνελθοῦσαν τὸ 536. Κατελήφθη ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 7ου αἰῶνος, γίνεται δὲ ἐπίσης μνεία περὶ αὐτῆς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Σταυροφοριῶν. Ἐπί τινα καιρὸν κατόπιν διετήρησε τὴν θέσιν της μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Παλαιστίνης. Ὁ Σὲρ Τζὼν Μάνδεβιλ, ἐπισκεφθεὶς τὴν χώραν τὸ 1322, τὴν ἀποκαλεῖ τὴν «κυριωτέραν πόλιν» τῆς περιοχῆς. Ἡ καταδίκη της ὅμως ἐξετελέσθη καὶ ἡ προφητεία, ἡ ὁποία ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐφαίνετο διαψευδομένη, ἐπηλήθευσεν. Ὁ Ἑρρῖκος Μῶνδρελ περιγράφων τί εἶδεν ἐν ἔτει 1697, λέγει: «Ἡ Σεβάστεια εἶναι ἡ ἀρχαῖα Σαμάρεια, ἡ αὐτοκρατορικὴ πόλις τῶν δέκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸν τῶν ἀπὸ σοῦ οἴκου Δαβίδ..... Κεῖται ἐπὶ μακροῦ ὑψώματος σχήματος ᾠοειδοῦς, μὲ μίαν εὔφορον κοιλάδα καὶ σειρὰν λόφων πέριξ αὐτοῦ. Ἡ μεγάλη ἐκείνη πόλις ἔχει τώρα μεταβληθῆ εἰς κήπους, καὶ τὰ μόνα ἀπομείναντα λείψανα, τὰ ἀποδεικνύοντα ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ τοιοῦτο μέρος, εἶναι μία μεγάλη τετράγωνος στοὰ ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς, περιστοιχιζομένη ὑπὸ στηλῶν, ἀνατολικῶς δὲ μερικὰ ἐρείπια μιᾶς μεγάλης ἐκκλησίας.».

Ἔκτοτε παρέμεινεν εἰς οἵαν κατάστασιν εὑρέθη τότε. «Ὁλόκληρος ὁ λόφος τῆς Σεβαστείας», λέγει ὁ Ρόβινσον, «ἔχει ἔδαφος εὔφορον, καλλιεργεῖται δὲ σήμερον μέχρι κορυφῆς καὶ ἔχει πολλὰ ἐλαιόδενδρα καὶ συκᾶς. Τὸ ἔδαφός της ὀργώνεται ἤδη ἐπὶ αἰῶνας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ματαίως θὰ ἀνεζήτει κανεὶς τὰ θεμέλια καὶ τοὺς λίθους τῆς ἀρχαίας πόλεως». Ὁ Βὰν δὲ Βέλδε τὴν ὀνομάζει «ἀξιοδάκρυτον πολίχνην συγκειμένην ἐξ ὀλίγων ρυπαρῶν οἰκιῶν κατοικουμένων ὑπὸ ὁμάδος ληστῶν..... Μόνον οἱ κορμοὶ μερικῶν στηλῶν παραμένουν ἀκόμη σημειοῦντες τὴν θέσιν τοῦ περιστυλίου..... Ἡ Σαμάρεια σωρὸς λίθων! Μὲ τὰ θεμέλιά της ἀνακεκαλυμμένα, τὰς ὁδούς της ἀροτριουμένας καὶ κεκαλυμμένας μὲ ἀγροὺς σιτηρῶν καὶ ἐλαιῶνας.... Ἡ Σαμάρεια κατεστράφη καὶ τὰ λείψανα αὐτῆς ἐρρίφθησαν εἰς τὴν κοιλάδα· οἱ θεμέλιοι λίθοι της, ἐκεῖνοι οἱ ἀρχαῖοι τετραγωνικοὶ λίθοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμρὶ καὶ τοῦ Ἀχάβ, ἀνεκαλύφθησαν καὶ κεῖνται κατεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου». Ἄλλος πάλιν γράφει: «Ἐρείπια πανταχοῦ εἰς τὴν κοιλάδα, ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ λόφου, μεταξὺ τῶν ἐλαιώνων, τῶν ἀγρῶν, τῶν

ἀμπελώνων, ἐνθυμίζοντα ζωηρῶς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης».

Ἡ προφητεία ἐξεπληρώθη κατὰ γράμμα. Ὅσα προελέχθησαν ἀποτελοῦν μίαν ἀκριβεστάτην περιγραφὴν τῆς σημερινῆς καταστάσεως. Οἱ λίθοι τῆς μεγάλης αὐτῆς πόλεως συνεσωρεύθησαν εἰς ἓν μέρος ὑπὸ τῶν γεωργῶν, ἢ ἐρρίφθηφαν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ λόφου ὅπως τὸ ἔδαφος καλλιεργηθῇ εἰς ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας. Ἡ Σαμάρεια μετεβλήθη εἰς «σωροὺς λίθων ἀγρῶν» καὶ εἰς «φυτείαν ἀμπελῶνος». Οἱ λίθοι της κατεκυλίσθησαν εἰς τὴν κοιλάδα καὶ αὐτὰ δὲ τὰ θεμέλιά της ἐξεγυμνώθησαν.

Καπερναούμ.

Δύο ἄλλαι πόλεις, τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων εἶναι συνυφασμένα μὲ τὴν ἐπίγειον ζωὴν τοῦ Κυρίου μας, εἶναι ἄξιαι προσοχῆς—ἡ Καπερναοὺμ καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ. Ἡ Καπερναούμ, ὡς γράφει ὁ Φάρραρ, ἔκειτο εἰς τὰς κλιτύας λόφων περικυκλούντων ἕνα ἐπίγειον παράδεισον. Οὐδαμοῦ τῆς Παλαιστίνης ὑπῆρχον τοιαῦτα δένδρα καὶ τοιοῦτοι κῆποι, ὡς ἐν τῇ γῇ τῆς Γεννησαρέτ. Ὁ Ἰώσηπος, ἐξαίρων τὴν ὡραιότητα τῆς τοποθεσίας ἐκείνης, ἀναφέρει τὴν γλυκύτητα τῶν ὑδάτων της, τὴν ἤπιον θερμοκρασίαν τοῦ ἀέρος της, τοὺς φοίνικάς της, τοὺς οἴνους, τὰ σῦκα, τὰ ἀμύγδαλα, τὰ ρόδια καὶ ἄλλα προϊόντα της, καὶ λέγει ὅτι αἱ ἐποχαὶ ἐφαίνοντο νὰ ἁμιλλῶνται διὰ τὴν κατοχὴν αὐτῆς. Αἱ πόλεις, λέγει, ἐδῶ κεῖνται ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, ἀκόμη δὲ καὶ τὰ πολυάριθμα χωρία εἶναι τόσον πλήρη κατοίκων, λόγῳ τῆς εὐφορίας τῆς χώρας, ὥστε καὶ τὰ μικρότερα ἐξ αὐτῶν ἔχουν περίπου 15,000 κατοίκους. Διὰ τοῦ μέρους αὐτοῦ διήρχοντο τὰ μεγάλα καραβάνια μεταβαίνοντα ἐξ Αἰγύπτου εἰς Δαμασκόν.

Ἀλλ' ἡ Καπερναοὺμ εἶχε καὶ ἄλλην μεγαλυτέραν εὐλογίαν, ἐκτὸς τοῦ ἐμπορίου της καὶ τῆς εὐφορίας καὶ ὡραιότητός της. Ὑπῆρξεν ἡ κατοικία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὰ ἔτη τῆς διδασκαλίας Του. Ἐκαλεῖτο ἰδιαιτέρα του πόλις («εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν» Ματθ. θ΄. 1). Ἡ παρουσία Του εἰς τὰς ὁδούς της ἦτο συχνή. Οἱ κάτοικοί της ὑπῆρξαν μάρτυρες πολλῶν θαυμάτων Του. Εἶχον ἀκούσει τοὺς λόγους Του. Καὶ μόνη ἡ ἀκοὴ τοῦ τί ἐλέγετο καὶ ἐγίνετο ἐκεῖ ἔθιγε τὰς καρδίας καὶ μετέβαλλε τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη· ἀλλ' ἡ Καπερναοὺμ ἠρκεῖτο εἰς τὸ νὰ βλέπῃ, νὰ ἀκούῃ καὶ ἴσως νὰ θαυμάζῃ, χωρὶς ὅμως νὰ ἀφήσῃ τὴν ἁμαρτωλὴν ζωήν της. Δὲν ἐξεζήτησε τὸν Θεόν.

Οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ: «Καὶ σύ, Καπερναούμ, ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως Ἅδου καταβιβασθήσῃ» (Ματθ. ια΄. 23) ἐγράφησαν πολὺ πρὶν ἔλθῃ τὸ τέλος της. Μετὰ τὸ πλῆγμα, τὸ ὁποῖον ὑπέστη κατὰ τὰς Ῥωμαϊκὰς ἐκστρατείας τοῦ ἔτους 90 καὶ τοῦ 135 μ. Χρ., ἡ Καπερναούμ, ὅπως καὶ ἡ ἐπίλοιπος Γαλιλαία, ἀνέζησε πάλιν, καὶ ἡ καταδίκη τῆς καταστροφῆς εἶχε πρὸς καιρὸν ἀποφευχθῇ. Ἀκούομεν περὶ αὐτῆς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας μετὰ ταῦτα. Ὑπῆρχεν ἀκόμη ὡς πόλις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Εὐσεβίου καὶ τοῦ Ἱερωνύμου. Τὴν ἐπεσκέφθη ὁ Ἀντωνῖνος ὁ Μάρτυς περὶ τὸ 600 μ. Χ. Ὁ Βίλλιβαλδ τὴν εὗρε κατῳκημένην ἐν ἔτει 722. Ἀλλ' ὁ Μπροκάρδος, γράφων περὶ τὰ τέλη τοῦ 13ου αἰῶνος, τὴν περιγράφει ὡς «ἄσημον χωρίον, περιέχον μόλις ἑπτὰ καλύβας ἁλιέων». Ὁ Κουαρέσιμος, ἐπισκε-

φθεὶς τὴν Παλαιστίνην περὶ τὸ 1620, λέγει ὅτι ἡ τοποθεσία ἐκείνη ἦτο κεκαλυμμένη ἀπὸ ἐρείπια· ἀλλ' εἶναι ἀμφίβολον ἐὰν τὸ μέρος, περὶ οὗ ὡμίλει, ἦτο τῷ ὄντι ἡ ἀρχαία αὕτη πόλις, ἔκτοτε δὲ οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ μετὰ βεβαιότητος εἰς ποίαν ἀκριβῶς θέσιν ἔκειτο ἡ Καπερναούμ. Μερικοὶ νομίζουν ὅτι ἡ θέσις της εἶναι εἰς τὴν σημερινὴν Τελλχούμ, ἄλλοι ὅμως διαφωνοῦν πρὸς τοῦτο. Ὑπάρχουν πόλεις ἐν Παλαιστίνῃ, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἐξέλιπε παντελῶς ἡ ζωή, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Καπερναοὺμ ἐξέλιπε πρὸ πολλοῦ. Ἡ Καπερναοὺμ κατεβιβάσθη εἰς τὸν Ἅδην καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀδυνατοῦν τώρα νὰ εὕρουν μετὰ βεβαιότητος τὰ ἴχνη της.

Ἱερουσαλήμ.

Διὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ θὰ ἐξετάσωμεν τὰς προφητείας τῆς Καινῆς Διαθήκης. Δεικνύων τὸν Ναόν, ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς Του: «Οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθήσεται» (Ματθ. κδ΄. 2). Καὶ πάλιν: «Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν» (Λουκ. κα΄. 24).

α΄). *Καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ.*

Ἡ πρώτη τῶν προφητειῶν προλέγει τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναοῦ. Εἶναι γενικῶς παραδεδεγμένον ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου ἐγράφη μεταξὺ τοῦ 50 καὶ 60 μ. Χ. Τὸ πρῶτον πλῆγμα τῆς Θείας δίκης ἔπεσεν κατὰ τὸ ἔτος 70 μ. Χρ. Ἓν ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων τῆς τρομερᾶς ἐκείνης πολιορκίας ἦτο ἡ καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ διὰ πυρκαϊᾶς. Ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρει ὅτι ὁ ἐμπρησμὸς τοῦ Ναοῦ ἦτο ἐναντίον τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Τίτου καὶ ἐγένετο παρὰ τὴν ῥητὴν διαταγήν του. Θὰ ὑπέθετε κανεὶς ὅτι θὰ ἔπαυε κατόπιν πᾶσα περαιτέρω καταστροφὴ καὶ ὅτι οἱ μαυρισμένοι τοῖχοι θὰ ἀφίνοντο εἰς τὴν θέσιν των. Ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Κυρίου εἶναι ἀψευδής. Ἐδόθησαν διαταγαὶ νὰ κατεδαφισθῇ ὁλόκληρος ἡ πόλις, ἐξαιρέσει ἑνὸς ἢ δύο φρουρίων καὶ μέρους τοῦ τείχους. Ταῦτα ἀφέθησαν διὰ νὰ δείξουν εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους ὁποία ὑπῆρξεν ἄλλοτε ἡ δύναμις τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ὁποῖον μέγαν θρίαμβον κατήγαγον οἱ Ρωμαῖοι. Ὁ Μίλμαν λέγει εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἑβραίων: «Ὁ Τερέντιος Ροῦφος ἐξετέλεσε τὸ ἔργον τῆς ἐρημώσεως, τὸ ὁποῖον τῷ ἐνεπιστεύθησαν, μὲ ἀμείλικτον αὐστηρότητα. Ἐξ ὅλης τῆς μεγαλοπρεποῦς πόλεως, τῶν πολυαρίθμων ὁδῶν της, τῶν ἀνακτόρων τῶν Ἑβραίων βασιλέων, τῶν φρουρίων τῶν πολεμιστῶν της, τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ της, οὔτε ἓν ἐρείπιον δὲν ἔμεινεν, ἐξαιρέσει τῶν ὑψηλῶν φρουρίων Φασαιλίδος καὶ Μαριάμνης καὶ Ἱππικοῦ καὶ μέρους τοῦ δυτικοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον ἀφέθη πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοπέδου». Τὸ ἔργον συνεπληρώθη μὲ τὴν καταστολὴν τῆς τελευταίας ἐπαναστάσεως ὑπὸ τὸν Βὰρ Κοχέβα τὸ 135 μ. Χ. Ἀκόμη καὶ τὰ θεμέλια τοῦ Ναοῦ φαίνεται ὅτι ἐξωρύχθησαν τότε καὶ ἐπέρασε ἐπ' αὐτῶν τὸ ἄροτρον. Πρὸ τοῦ νὰ οἰκοδομηθῇ ὁ Ναὸς τοῦ Καπιτωλίου Διὸς εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, δὲν ἀπέμεινεν ἐκ τῶν κτιρίων, τὰ ὁποῖα ἔδειξεν ὁ Κύριος ἡμῶν τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τοὺς μαθητάς Του, οὔτε λίθος ἐπὶ λίθου, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ κατέπεσεν.

β') Ἡ πόλις.

Ἡ δευτέρα προφητεία ὁμιλεῖ ἐν μιᾷ συντόμῳ φράσει περὶ τῆς μελλούσης τύχης τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ἡ πόλις αὕτη, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εἶναι τόσον ἀγαπητὸν εἰς τὸν Ἑβραῖον, τῷ ὄντι «ἐπατήθη» ὑπὸ τῶν ἐθνῶν. Οὔτε ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἐρευνήσωμεν τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι οἱ κύριοι τῆς πόλεως ὑπῆρξαν «τὰ ἔθνη». Οὔτε ἅπαξ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἁδριανοῦ δὲν ἐκυριάρχησε πλέον ὁ Ἑβραῖος ἐν τῇ πόλει τῶν πατέρων του. Ὑπῆρξεν ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ νὰ εἰσέλθῃ κἂν εἰς αὐτὴν Ἰουδαῖος, ἢ ἔστω νὰ πλησιάσῃ ὥστε νὰ βλέπῃ αὐτὴν μακρόθεν, ἐσήμαινε δι' αὐτὸν θάνατον. Ἡ παρουσία τοῦ Ἑβραίου ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον μόλις εἶναι ὑποφερτὴ ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ προφητεία ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι ἡ πίεσις τῶν ἐθνῶν θὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρις ὅτου τοὺς ἐπισκεφθῇ κρίσις καὶ πληρωθῶσιν «οἱ καιροὶ τῶν ἐθνῶν». Ἡ προφητεία αὕτη εἶναι ἀξιοσημείωτος, διότι ἐγένετο μία ἐσκεμμένη καὶ ἰσχυρὰ ἀπόπειρα ὅπως ματαιωθῇ ἡ ἐκπλήρωσις αὐτῆς καὶ οὕτω διαψευσθοῦν οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, θέλων νὰ καταρρίψῃ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἐπανιδρύσῃ τὴν ἀρχαίαν εἰδωλολατρείαν, ἐπενόησε τὸ σχέδιον νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς Ἑβραίους εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ν' ἀνοικοδομήσῃ τὸν Ναόν. Ὁ μέγας ἱστορικὸς Γίββων περιγράφει τὴν ἀπόπειραν ταύτην τοῦ Ἰουλιανοῦ ὡς ἑξῆς:

«Ἀπεφάσισε νὰ ἀνεγείρῃ ἄνευ χρονοτριβῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιβλητικοῦ λόφου Μοριὰ μεγαλοπρεπῆ ναόν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν ὡραιότητα τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ τοῦ πλησίον λόφου τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐπίσης τάξιν ἱερέων, τῶν ὁποίων ὁ ζῆλος θὰ ἀνθίστατο κατὰ τῆς φιλοδοξίας τῶν Χριστιανῶν ἀνταγωνιστῶν των. Ἀπεφάσισε νὰ προσκαλέσῃ ὡσαύτως πολυάριθμον ἀποικίαν Ἑβραίων, τῶν ὁποίων ὁ ἀνένδοτος φανατισμὸς θὰ ἦτο πάντοτε πρόθυμος νὰ ὑποβοηθήσῃ καὶ μάλιστα νὰ ὑποκινήσῃ ἐχθρικὰ μέτρα κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Μεταξὺ τῶν φίλων τοῦ Αὐτοκράτορος (ἐὰν τὰ ὀνόματα αὐτοκράτωρ καὶ φίλος δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστα) ἡ πρώτη θέσις ἐδόθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰουλιανοῦ εἰς τὸν ἐνάρετον καὶ πολυμαθῆ Ἀλύπιον. Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Ἀλυπίου ἐμετριάζετο ἀπὸ αὐστηρὰν δικαιοσύνην καὶ ἀνδρικὸν σθένος.

»Ὁ ὑπουργὸς οὗτος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ἰουλιανὸς ἔκαμνε γνωστὰς ἀνεπιφυλάκτως τὰς μεγαλειτέρας του ἐλαφρότητας καὶ τὰς σοβαρωτέρας του βουλάς, ἔλαβε τὴν περίεργον ἐντολὴν νὰ ἀνοικοδομήσῃ μὲ τὴν προτέραν του ὡραιότητα τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὁ δὲ Ἀλύπιος ἀμέσως ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν ἐνεργὸν ὑποστήριξιν τοῦ διοικητοῦ τῆς Παλαιστίνης. Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ μεγάλου των ἐλευθερωτοῦ, οἱ Ἑβραῖοι συνηθροίσθησαν ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Αὐτοκρατορίας ἐπὶ τοῦ ἁγίου ὄρους τῶν πατέρων των, καὶ ὁ αὐθάδης αὐτῶν θρίαμβος ἐφόβισε καὶ ἐξηρέθισε τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁ πόθος τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ναοῦ ὑπῆρξε καθ' ὅλας τὰς γενεὰς τὸ κυριαρχοῦν πάθος τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Κατὰ τὰς εὐνοϊκὰς αὐτὰς στιγμάς, οἱ ἄνδρες ἐλησμόνησαν τὴν φιλαργυρίαν των καὶ αἱ γυναῖκες τὴν ἁβρότητά των. Ἀργυραῖ σκαπάναι καὶ ἀξίναι ἐχορηγοῦντο ὑπὸ τῆς ματαιότητος

τῶν πλουσίων, τὰ δὲ χώματα τῆς ἐκσκαφῆς μετεφέροντο ἐντὸς μεταξωτῶν καὶ πορφυρῶν μανδυῶν. Ὅλα τὰ βαλάντια ἠνοίχθησαν διὰ γενναίας συνεισφορὰς καὶ ὅλαι αἱ χεῖρες προσεφέρθησαν νὰ βοηθήσουν εἰς τὸ ἅγιον αὐτὸ ἔργον, αἱ διαταγαὶ δὲ ἑνὸς μεγάλου μονάρχου ἐξετελοῦντο ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ ὁλοκλήρου λαοῦ.

*»Καὶ ὅμως **αἱ ἡνωμέναι ἀπόπειραι δυνάμεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀπέτυχον,** καὶ τὸ μέρος, ὅπου ἦτο ἄλλοτε ὁ Ἰουδαϊκὸς Ναός, καὶ τὸ ὁποῖον τώρα καλύπτει Μωαμεθανικὸν τέμενος, ἐξηκολούθησε νὰ ἐπιδεικνύῃ τὸ αὐτὸ θέαμα ἐρειπίων καὶ ἐρημώσεως... Βεβαιοῦται ὑπὸ συγχρόνων καὶ σεβαστῶν μαρτύρων, μὲ ἐλαφρὰς μόνον παραλλαγάς, ὅτι σεισμός, ἀνεμοστρόβιλος καὶ μία πυρίνη ἔκρηξις ἀνέτρεψε καὶ διεσκόρπισε τὰ νέα θεμέλια τοῦ Ναοῦ. Τὸ γεγονὸς τοῦτο περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Ἀμβροσίου, ἐπισκόπου Μεδιολάνων, εἰς μίαν του ἐπιστολὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον, ὑπὸ τοῦ εὐγλώττου Χρυσοστόμου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ τὴν μνήμην τῶν γεροντοτέρων τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας του, καὶ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, ὅστις ἐδημοσίευσε τὴν περιγραφὴν τοῦ θαύματος πρὸ τοῦ τέλους τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ὁ τελευταῖος οὗτος συγγραφεὺς ἐδήλωσε κατηγορηματικῶς, ὅτι τὸ ὑπερφυσικὸν τοῦτο γεγονὸς δὲν τὸ ἠμφισβήτησαν οἱ ἄπιστοι, ἡ δὲ δήλωσίς του αὕτη, ὅσον περίεργος καὶ ἂν φαίνεται, βεβαιοῦται ὑπὸ τῆς ἀνεπιλήπτου μαρτυρίας τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου. Ὁ φιλόσοφος οὗτος στρατιώτης, ὅστις δὲν ἦτο προληπτικός, ἀναφέρει εἰς τὴν ἀξιόπιστον ἱστορίαν του τὰ ὑπερφυσικὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα διέκοψαν τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἰδοὺ τί ἀφηγεῖται: «Ἐνῷ ὁ Ἀλύπιος, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας, ἐπέσπευδε μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμελείας τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, φοβεραὶ σφαῖραι πυρός, ἐξερχόμεναι πλησίον τῶν θεμελίων, συνεχεῖς δὲ καὶ ἐπανειλημμέναι ἐκρήξεις καθίστων τὸ μέρος, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἀπρόσιτον εἰς τοὺς κατακαιομένους ἐργάτας, ἐπειδὴ δὲ τὸ νικηφόρον τοῦτο στοιχεῖον ἐξηκολούθει κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν μὲ πείσμονα, ὡς ἐφαίνετο, ἀπόφασιν νὰ τοὺς ἀποδιώξῃ, τὸ ἔργον ἐγκατελείφθη» (Ἱστορία τῆς παρακμῆς καὶ πτώσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, κεφ. 23).*

Ὁ Γίββων ἀμφιβάλλει διὰ τὸ θαῦμα. Οἱαδήποτε ὅμως ἐξήγησις καὶ ἂν δοθῇ, εἶναι ἀναμφισβήτητον γεγονὸς ὅτι ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς διάψευσιν τῆς προφητείας καὶ ὅτι ἡ ἀπόπειρα ἀπέτυχεν. Οὔτε ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεώνων, οὔτε ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ὁ μέγας πλοῦτος τῶν Ἑβραίων ἠδυνήθησαν νὰ ἐκμηδενίσουν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) (ἀκολουθεῖ) ***Γεώργιος Κλάδης.***

— Ὁ ἐργαζόμενος καὶ ἔχων ὑπ' ὄψει τὸ μέλλον, ἐξασφαλίζει καὶ τὴν παροῦσαν στιγμήν. Οἱ ζῶντες ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν παροῦσαν στιγμήν, δὲν ἀπολαμβάνουν οὔτε τοῦ παρόντος, οὔτε τοῦ μέλλοντος.

— Ὁ πλοῦτος εἶναι πρᾶγμα σχετικόν. Ὁ πτωχὸς εἶναι πλούσιος, ἐὰν ἦναι εὐχαριστημένος μὲ ὅ,τι ἔχει. Ὁ δὲ πλούσιος εἶναι πτωχός, ἂν δὲν ἐπαρκῇ τὸ εἰσόδημά του διὰ τὰς ἐπιθυμίας του.

ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

(Ἱδρυθεὶς τῷ 1848)

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

3—10 Ἰανουαρίου 1932.

Πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τουτ' ἔστι τὴν ὁλομέλειαν τῶν Πιστῶν, τῶν καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην διεσπαρμένων.

Ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ,

Καλοῦντες ὑμᾶς καὶ πάλιν εἰς ἡνωμένην προσευχήν, σᾶς καλοῦμεν πρὸς ἱκεσίαν ὑπὲρ **ἀνακαινίσεως** τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κόσμου, καὶ ὑμῶν αὐτῶν.

Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, διὰ μέσου ἀπογοητεύσεων καὶ στενοχωριῶν, αἵτινες διαρκῶς αὐξάνουσιν, οἱ λαοὶ ἀναγνωρίζουσι κάλλιον τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς ἀνάγκης αὐτῶν. Καὶ εἶναι προθυμότεροι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν «Ὁδὸν τῆς Ἀνακαινίσεως», τῆς ὁποίας θύρα εἶναι ἡ μετάνοια καὶ νέος προσανατολισμός. Ἡ προθυμία αὕτη θέλει δοκιμασθῆ κατὰ τρόπον ριζικὸν καὶ κρίσιμον κατὰ τὴν προσεχῆ Συνδιάσκεψιν περὶ Ἀφοπλισμοῦ. Ὁ δὲ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἐξέλθῃ ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν κρίσιμον ταύτην δοκιμήν, θὰ ἐξαρτηθῇ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἡγεσίας τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, αὐτῆς πρώτης εἰσελθούσης εἰς τὴν Ὁδὸν τῆς Ἀνακαινίσεως.

Τούτου ἕνεκα καλοῦμεν τοὺς ἁπανταχοῦ ἀδελφοὺς ἡμῶν Χριστιανούς, ὅπως δημοσίᾳ τε καὶ κατ' ἰδίαν, κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ νέου ἔτους 1932, προσευχηθῶσιν **ὑπὲρ ἀνακαινίσεως τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κόσμου,** κατανοοῦντες τὴν σημασίαν τῆς ἀνακαινίσεως διά τε τὸ ἄτομον καὶ τὴν ὁλομέλειαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, τόσον ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐτῶν πνευματικῇ ζωῇ, ὅσον καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸν κόσμον. Καὶ ἐφ' ὅσον ἀποκαλύπτεται διὰ τῆς προσευχῆς ἕκαστον βῆμα τῆς ὁδοῦ, νὰ προχωρῶσιν ἀπὸ τῆς προσευχῆς εἰς τὴν πρᾶξιν. Διότι ἡ Χριστιανικὴ προσευχὴ εἶναι προετοιμασία διὰ Χριστιανικὴν δρᾶσιν. Ἐὰν δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν αἱ προσευχαὶ ἡμῶν δὲν ἐξεπληρώθησαν, πταίομεν ἡμεῖς, μὴ λαβόντες τὰ πρῶτα βήματα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν ταύτην.

Ἑπομένως ἓν ἔτος ἀνακαινίσεως θὰ ἦναι ἔτος οὐχὶ μόνον προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ δράσεως, μὲ ἀποτελέσματα ἀνέλπιστα. «Διότι αἱ βουλαί μου δὲν εἶναι βουλαὶ ὑμῶν, οὐδὲ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, λέγει Κύριος» (Ἡσα. νε΄. 8).

Σταθερὸς γνώμων καὶ μέτρον ἡμῶν ἔστω **ὁ νοῦς τοῦ Χριστοῦ**, ὡς ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ὅροι δὲ ἀπαραίτητοι τῆς κατὰ Χριστὸν ἀνακαινίσεως εἶναι ἡ μελέτη τοῦ νοὸς καὶ τοῦ θελήματος τοῦ Χριστοῦ, μὲ ηὐξημένην προθυμίαν πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ φωτός, ὅπερ ἐπιρρίπτει πᾶσα νέα φάσις τῆς ἀνθρωπίνης πείρας. Βοηθὸν δὲ εἰς τοῦτο θέλομεν ἔχει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα,

ὅπερ θέλει λάβει ἐκ τῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ μεταδώσει εἰς ἡμᾶς (Ἰωάν. ιϛ΄. 15), καὶ τότε μετὰ θάρρους θέλομεν προχωρήσει, ὡς ὁ κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθε μὴ γνωρίζων ποῦ ὑπάγει» (Ἑβρ. ια΄. 8):

Εἴθε ἡ Ἑβδομὰς τῆς Προσευχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σᾶς καλοῦμεν, νὰ γίνῃ τὸ προοίμιον Χριστιανικῆς δράσεως τοιαύτης, ὥστε νὰ μαρτυρῆται δι᾽ αὐτῆς ἡ μεθ᾽ ἁπάντων ἡμῶν παρουσία Ἐκείνου, ὅστις «***πάντα καινὰ ποιεῖ***» (Ἀποκάλ. κα΄. 5).

Διατελοῦμεν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Ὑμέτεροι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ

(Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ 3 ἀρχιεπισκόπων καὶ 30 ἐπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας (Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Ἰρλανδίας), 18 προέδρων τῶν Γεν. Συνόδων τῶν Πρεσβυτερικῶν, Κοινοτικῶν, Μεθοδιστικῶν καὶ Βαπτιστικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Γεν. Γραμματέων τῶν δύο Βιβλικῶν Ἑταιριῶν (Βρεττανικῆς καὶ Σκωτικῆς) καὶ τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας, 15 Γεν. Γραμματέων διαφόρων ἱεραποστολικῶν Ἑταιριῶν, τοῦ Προέδρου τῆς Παγκοσμίου Ἑνώσεως Διεθνοῦς Φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, τοῦ Προέδρου τῶν Χ. Α. Ν. τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, καὶ τοῦ Προεδρείου τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου).

Ἐκ τῶν Γραφείων τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου
19 Russell Square — Λονδῖνον.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1932

Κυριακή, 3 Ἰανουαρίου.

Ἡ ὁδὸς τῆς Ἀνακαινίσεως.

Θέματα διὰ κηρύγματα καὶ ὁμιλίας:

Ὁ πόθος τῆς Ἀνακαινίσεως (Ψαλμ. πε΄. 6-7, Ἰωὴλ β΄. 12-14).
Ἡ θύρα τῆς Ἀνακαινίσεως (Α΄. Σαμ. ζ΄. 3, Ἱερεμ. κθ΄. 11-13).
Ἡ ὑπόσχεσις τῆς Ἀνακαινίσεως (Μαλαχίας γ΄. 10, Ἀποκάλ. κα΄. 5).
Ἡ ἐκπλήρωσις τῆς Ἀνακαινίσεως (Ψαλμ. ρλγ΄, Πράξ. β΄. 16-21).

Δευτέρα, 4 Ἰανουαρίου.

Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν Χριστιανικὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Χριστῷ ὡς θεραπευτοῦ τοῦ παρελθόντος καὶ Ἐλπίδος τοῦ μέλλοντος. Διὰ τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται ἡ ἀνθρωπότης νὰ μεταμορφωθῇ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν.

Διὰ τὴν στήριξιν τῆς εἰς τὸν Θεὸν πίστεως ἡμῶν διὰ πλείστων νεωτέρων κατευθύνσεων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐν γένει διανοητικῆς προόδου.

Διὰ τὴν αὐξάνουσαν ὁλοὲν ἐπίδοσιν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον εἰς τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὴν σωτηρίαν — καὶ τοῦτο ἀποτέλεσμα τῆς προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καταστήσῃ τὴν πίστιν ζῶσαν καὶ πραγματικήν.

Ἐξομολόγησις: Τῆς συχνῆς ἀδρανείας τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν Χριστιανικήν των προσπάθειαν, καὶ τοῦ ὅτι δὲν ἔδειξαν τὸν ζῆλον τῶν ἄλλων διανοουμένων, πρὸς σύστασιν τοῦ μακαρίου Εὐαγγελίου, ὡς ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ.

Τῆς ἀμελείας ἡμῶν εἰς τὸ νὰ προσαρμόσωμεν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν θεραπείαν τῶν σημερινῶν ἀναγκῶν καὶ πόθων τῆς ἀνθρωπότητος, ἕως οὗ ἐξηναγκάσθημεν εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῶν τῶν περιστάσεων.

Ὡς ἀποτέλεσμα δὲ τῆς τοιαύτης ἀμελείας ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐνεφανίσθη ὡς δειλὴ καὶ ἰδιοτελῶς συντηρητική, ἀντὶ νὰ παρουσιάζηται ὡς δύναμις ἀνακαινιστικὴ καὶ ἐπιθετική.

Τῆς νωθρότητος τῶν ἐπιφορτισμένων τὴν πνευματικὴν διακονίαν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἥτις ἐνῷ τυγχάνει ἡ ὑπερτάτη ἐμφάνισις τῆς Ἀγάπης ἐν τῇ πράξει, καὶ ὡς τοιαύτη ἐμπνέεται ὑπὸ τῆς Θείας ἀγάπης ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει καταντήσει νὰ θεωρῆται ὡς τι ἄψυχον καὶ κατὰ συνθήκην.

Δέησις: Ὅπως δοθῇ εἰς τοὺς ἁπανταχοῦ Χριστιανοὺς νέα κατανόησις τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ, νέα συμπάθεια προερχομένη ἐκ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐνοικοῦντος «νοὸς τοῦ Χριστοῦ», νέα πεποίθησις εἰς τὴν ἀνακαινιστικὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις δύναται νὰ καταστήσῃ νέα τὰ πάντα διὰ τῆς μαρτυρίας τῶν πιστῶν. ***«Ἰδοὺ τὰ πάντα ποιῶ νέα», «Κύριε, τί θέλεις με ποιεῖν;».***

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμὸς ρλη΄., Δανιὴλ θ΄. 3—19, Α΄. Κορινθ. ιβ΄. 27—31 καὶ ιγ΄.

Τρίτη, 5 Ἰανουαρίου.

Ἡ παγκόσμιος Ἐκκλησία.

Εὐχαριστία: Διότι παρ' ὅλας τὰς ἀποτυχίας καὶ τὰς διαιρέσεις τῶν Χριστιανῶν ἡ πνευματικὴ ἑνότης παραμένει εἰσέτι γεγονὸς καὶ μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς πείρας.

Διότι ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων ἐμφανίζει τὴν δύναμιν Αὐτοῦ κατὰ τρόπους ποικίλους.

Διότι ἡ παλαιὰ πικρία τῶν διαιρέσεων μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἐκλείπει ὁσημέραι, ἀντικαθισταμένη ὑπὸ νέου πνεύματος ἀδελφοσύνης.

Διότι μὲ τὴν αὐξάνουσαν συναίσθησιν τῆς ἀνάγκης, ἣν ἔχουσι τοῦ Θεοῦ, αἱ Ἐκκλησίαι αἰσθάνονται βαθύτερον καὶ τὴν ἀνάγκην, ἣν ἔχουσιν ἀλλήλων.

Διότι καταρρίπτονται βαθμηδὸν τὰ διαχωρίζοντα τοὺς Χριστιανοὺς τείχη τῶν προλήψεων.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι πλειστάκις παρημελήσαμεν, ἕως οὗ ἐξηναγκάσθημεν ὑπὸ τῶν περιστάσεων, νὰ λάβωμεν ἐκεῖνα τὰ μέτρα, ἅτινα μᾶς ἐπεβάλλοντο ἐξ ἁπλῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Χριστόν, καὶ οὕτω ἐπεβραδύναμεν τὴν ἐπικράτησιν τῆς παγκοσμίου Αὐτοῦ βασιλείας, «μερίζοντες τὸν Χριστὸν» μεταξὺ ἡμῶν.

Δέησις: Ὅπως διὰ τῆς πνευματικῆς ἀνακαινίσεως τῶν κεχωρισμένων Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ ἐπέλθῃ ἡ ἕνωσις, οὐχὶ διὰ διαπραγματεύσεων καὶ συμβιβα-

σμῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς συρροῆς καρδιῶν φλεγομένων καὶ τηκομένων ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου Αὐτοῦ πάθους.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. πε΄. Ἰωάν. ιζ΄.

Τετάρτη, 6 Ἰανουαρίου.

Διεθνὴς φιλία καὶ παγκόσμιος εἰρήνη.

Εὐχαριστία: Διὰ τὰς πολλὰς προσπαθείας (πολιτικάς, οἰκονομικάς, φιλανθρωπικὰς καὶ θρησκευτικάς), αἵτινες καταβάλλονται πρὸς ἐπίτευξιν τῆς μεταξὺ τῶν λαῶν φιλίας καὶ πρὸς κατάργησιν τοῦ πολέμου, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν ἐν γένει Χριστιανικὴν συνδιαλλακτικὴν ἐπίδρασιν καὶ πᾶσαν εἰλικρινῆ προσπάθειαν ὑπὲρ εὐδοκίας καὶ εἰρήνης μεταξὺ τῶν ἐθνῶν.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι ἔθνη, ἅτινα ἀνέλαβον ὑπευθύνως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ καταφύγωσιν εἰς τὸν πόλεμον, δεικνύουσι τόσην ἀπροθυμίαν νὰ ἀφοπλισθῶσι, καὶ διὰ τῶν πολεμικῶν των παρασκευῶν καὶ τῆς διαρκοῦς μνείας ἐνδεχομένου προσεχοῦς πολέμου, καθιστοῦν τὴν εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν ἀνέφικτον.

Ὅτι ἡ ἐπαφὴ πρὸς πολιτισμὸν κατ᾿ ὄνομα Χριστιανικὸν ἐπέφερεν οὐχὶ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ νέαν ἀναστάτωσιν εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολήν.

Δέησις: Ὅπως πάντες οἱ λαοὶ ἐκζητήσωσι τὸν Θεὸν καὶ εὕρωσιν Αὐτόν.

Ὅπως ὁ Θεὸς ἐπιταχύνῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως Αὐτοῦ, ὅτι θὰ «ἐκχέῃ τὸ Πνεῦμά Του ἐπὶ πᾶσαν σάρκα».

Ὅπως ἡ Χριστιανικὴ κοινὴ γνώμη πάσης χώρας ἰσχύσῃ νὰ ἐπιφέρῃ τὸν γενικὸν περιορισμὸν τῶν ἐξοπλισμῶν — καὶ ὅπως ζητήσῃ νὰ ὁδηγηθῇ ὡς πρὸς τοῦτο συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. λγ΄. Ἡσα. λε΄. Α΄. Πέτρ. β΄. 9—25.

Πέμπτη, 7 Ἰανουαρίου.

Διεθνὴς ἱεραποστολικὴ σύμπραξις.

Εὐχαριστία: Διότι εἰς πλείστους ἱεραποστολικοὺς ἀγροὺς ἡ σύμπραξις εἶναι ἤδη σταθερά, ἡ δὲ ἕνωσις προμηνύεται προσεχής.

Διότι οἰκουμενικαὶ συνελεύσεις, ὡς ἡ τῆς Λωζάννης καὶ ἡ τῶν Ἱεροσολύμων, διησθάνθησαν καὶ διεκήρυξαν τὴν ἑνότητα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι ἀπέναντι ἑνὸς κόσμου, ὅστις ζητεῖ ἕνα Θεὸν καὶ Πατέρα, αἱ Ἐκκλησίαι ἀκόμη ἐξουδετερώνουν πολλάκις τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὰς «παραδόσεις» αὐτῶν.

Ὅτι τὸ ἀσυμβίβαστον μεταξὺ τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν ὀνομαζομένων Χριστιανῶν καταρρίπτει τὴν ἐπιβολὴν τοῦ Εὐαγγελίου ἀνὰ τὸν κόσμον.

Ὅτι ἐνῷ αἱ περιστάσεις ἁπανταχοῦ τοῦ κόσμου ἀπαιτοῦν τὴν ἔντασιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, αἱ ἱεραποστολικαὶ δυνάμεις ἀναγκάζονται τόσον συχνὰ νὰ ὀπισθοχωροῦν δι᾿ ἔλλειψιν ὑποστηρίξεως.

Δέησις: Ὅπως διὰ νέας ἐκχύσεως τοῦ Πνεύματος τῆς Πεντηκοστῆς ἀνανεωθῇ ὁ ἱεραποστολικὸς ζῆλος τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διεγερθῇ ἡ

συναίσθησις τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς εἰς τὴν ψυχὴν παντὸς Χριστιανοῦ καὶ ἰδίως τῆς νεολαίας ὅλων τῶν ἐθνικοτήτων.

Ὅπως νέαι εὐαγγελιστικαὶ προσπάθειαι ἐντὸς πάσης Χριστιανικῆς χώρας ἐγκαινιάσωσι νέαν ἱεραποστολικὴν περίοδον εἰς τὴν ζωὴν τῆς παγκοσμίου Ἐκκλησίας.

Ὅπως ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Εὐρώπης ἑνωθῶσιν εἰς κοινὴν ἀντίστασιν ἐξ ἴσου κατὰ τοῦ ἀθεϊστικοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τῆς ὑλιστικῆς κεφαλαιοκρατίας.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. β΄. Ἡσα. ξ΄. Ματθ. κη΄. 16—20, Πράξ. α΄. 6—11.

Παρασκευή, 8 Ἰανουαρίου.

Ὁ οἰκογενειακὸς βίος καὶ ἡ ἐκπαίδευσις.

Εὐχαριστία: Διὰ πᾶσαν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἀνύψωσιν καὶ ἐξευγένισιν τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν, καὶ πρὸς προαγωγὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ διαφωτίσεως τῶν ἀνθρώπων.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι ἐξεπέσαμεν ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν τῆς Χριστιανικῆς οἰκογενείας καὶ ἀφήκαμεν νὰ παρακμάσῃ ἡ οἰκογενειακὴ θρησκεία.

Ὅτι μέγα μέρος τῆς δῆθεν θρησκευτικῆς μας ἀγωγῆς δὲν εἶναι πράγματι τοιαύτη, ἐνῷ ἐξ ἄλλου ἡ σχετικὴ ἐκπαίδευσις ἔχει καταστῆ ὅλως κοσμικὴ εἰς πολλὰς χώρας.

Ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι δὲν ἠδυνήθησαν ἀκόμη νὰ μείνωσι σύμφωνοι ὡς πρὸς ἓν πρόγραμμα θρησκευτικῆς μορφώσεως τῆς νέας γενεᾶς.

Δέησις: Ὅπως τόσον εἰς τὴν οἰκογένειαν, ὅσον καὶ εἰς τὸ σχολεῖον, ἀναπτυχθῇ μία νέα συναίσθησις τῶν πραγμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἶναι οὐσιώδη καὶ ἀπαραίτητα διὰ τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν, καὶ

Ὅπως δοθῇ νέον θάρρος εἰς πάντας τοὺς προσπαθοῦντας νὰ φέρωσι τὴν καθημερινὴν ζωὴν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. λδ΄. Δευτερ. δ΄. 5—10, Μάρκ. ι΄. 13—22, Β΄. Τίμ. γ΄. 10—17.

Σάββατον, 9 Ἰανουαρίου.

Ἐσωτερικαὶ ἱεραποστολαὶ καὶ εὐαγγελισμὸς τῶν Ἰουδαίων.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν ὑπὸ διανοουμένων Ἰουδαίων νέαν κατανόησιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διὰ τὴν ἐμμονὴν εἰς τὴν ἱερότητα τῶν δοθεισῶν ὑποσχέσεων περὶ τῆς Παλαιστίνης ὡς ἐθνικῆς ἑστίας τῶν Ἰουδαίων.

Διὰ τὴν αὔξουσαν σύμπραξιν καὶ ἀδελφικὴν ἑνότητα τῶν ἐσωτερικῶν ἱεραποστολῶν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἀνακαινίσεως καὶ τοῦ ἐντατικωτέρου εὐαγγελισμοῦ τῶν Χριστιανικῶν λαῶν.

Δέησις: Ὅπως πᾶς ἱεροκῆρυξ, ποιμήν, εὐαγγελιστὴς ἢ ἐργάτης τῶν ἐσωτερικῶν ἱεραποστολῶν; πᾶς διδάσκαλος Κυριακοῦ σχολείου, καὶ πᾶς ἐν γένει προσφέρων τὴν μαρτυρίαν καὶ ἐργασίαν του ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, κατανοήσῃ ὅτι ὁ οὐσιώδης καταρτισμὸς διὰ τὴν ἱερὰν ὑπηρεσίαν του εἶναι τὸ «πληροῦσθαι Πνεύματος».

Ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἑκάστης χώρας ὁλοὲν περισσότερον συντονίσωσι τὰς προσπαθείας των πρὸς εὐαγγελισμὸν ἐκείνων, οἵτινες ἀπεξενώθησαν ἀπὸ τὸν Χριστόν.

Ὅπως ὁλόκληρος ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία κατανοήσῃ τὴν εὐθύνην καὶ τὸ καθῆκον αὐτῆς τοῦ νὰ προσεύχεται ἀδιαλείπτως καὶ ὁλοψύχως ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἰουδαίων.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. ρκα΄. καὶ ρλβ΄. Ἰωάνν. α΄. 31—51, Ἀποκάλ. κα΄. 1—7.

Σημ. — Εἰς πολλὰ μέρη τὴν Κυριακὴν 10ην Ἰανουαρίου εἰδικὰ κηρύγματα θὰ κηρυχθῶσιν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ Χριστιανικὴ Ἑνότης» καὶ θὰ τελεσθῇ ἡ τελετὴ τῆς Εὐχαριστίας.

ΠΟΙΚΙΛΑ

— ***Ἐλυπήθημεν*** ἀναγνόντες εἰς τὴν καλὴν συνάδελφον «Ποιμὴν ὁ Καλὸς» τοῦ Ἀγρινίου παράγραφον, εἰς τὴν ὁποίαν, μεταξὺ ἄλλων αἰτίων τοῦ ***«κλονισμοῦ τῆς θρησκευτικότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ»***, ἀναφέρονται καὶ οἱ Εὐαγγελικοὶ καὶ Οὐνῖται, «οἱ ὁποῖοι καταφερόμενοι κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας συμβάλλουσι καὶ οὗτοι εἰς τὴν θρησκευτικὴν τοῦ λαοῦ ἀδιαφορίαν». Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ συνάδελφος, μέσα εἰς τὰ τόσα αἴτια τῆς ἀδιαφορίας ταύτης, ἅτινα ἀπαριθμεῖ, ἐλησμόνησεν ἕν, ἴσως τὸ κυριώτερον — ***αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐθνικὴν Ἐκκλησίαν,*** ἥτις διὰ τῆς ἐμμονῆς εἰς τοὺς ξηροὺς τύπους τῆς θρησκείας καὶ διὰ τῆς ἀβελτηρίας πολλῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων ἐκλόνισε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἐχαλάρωσε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολλῶν. Δὲν θέλομεν νὰ κρίνωμεν τὴν συνάδελφον ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρῶς διὰ τὴν ἀποσιώπησιν ταύτην· διότι ἴσως ὁ αἰδ. συντάκτης αὐτῆς δὲν ᾐσθάνθη τὴν ὄρεξιν ἢ τὴν ψυχικὴν δύναμιν νὰ ἐπισύρῃ καθ' ἑαυτοῦ τοὺς κεραυνοὺς τῶν προϊσταμένων του ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. Ἐπ' αὐτῶν ὅμως, τὰ ὁποῖα λέγει ὡς ἄνω περὶ Εὐαγγελικῶν καὶ Οὐνιτῶν, διὰ μὲν τοὺς Οὐνίτας δὲν εἶναι ἔργον ἡμῶν νὰ ἀσχοληθῶμεν· πολλάκις ἄλλως τε ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων κατεπολεμήσαμεν ζωηρῶς ὄχι μόνον τὰς ἑτεροδιδασκαλίας τοῦ Παπισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπούλους μεθόδους, ἃς μετέρχονται οἱ Οὐνῖται πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν Ὀρθοδόξων. Ἀλλὰ τοὺς Εὐαγγελικοὺς διατί μέμφεται ἡ συνάδελφος; Ἡμεῖς διαφωνοῦμεν μὲν πρὸς διάφορα δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἅτινα θεωροῦμεν μὴ σύμφωνα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἱερ. Γραφῶν, δὲν εὑρίσκομεν δὲ τὸ τυπικὸν καὶ τὸ ἐκκλησ. διοικητικὸν σύστημα αὐτῆς συμβάλλον εἰς τὴν καλλιέργειαν πνευματικῆς ζωῆς. Ἀλλὰ δὲν «καταφερόμεθα» κατ' αὐτῆς οὐδὲ τὴν ὑποσκάπτομεν. Εἰς τοὺς ἄμβωνάς μας οὐδέποτε ἀκούονται κηρύγματα κατ' αὐτῆς ἢ προβάλλονται ζητήματα δυνάμενα νὰ προκαλέσουν συζητήσεις ἢ πολεμικὰς δογματικάς· τὰ κηρύγματα τῶν Ἑλλην. Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν εἶναι πάντοτε ἐπὶ θεμελιωδῶν ζητημάτων τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Χριστιανοῦ, θὰ ἠδύναντο δὲ κάλλιστα νὰ κηρυχθοῦν καὶ ἀπὸ Ὀρθοδόξους ἄμβωνας, τόσον ἀποτελοῦν ὕλην παραδεκτὴν ὑπὸ παντὸς Χριστιανοῦ. Ὁ δὲ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς», ἐὰν κατὰ ἀραιὰ διαλείμματα ὁμιλῇ περὶ ἐνεργειῶν ἢ διδασκαλιῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἃς δὲν ἐπιδοκιμάζει, πράττει τοῦτο ἢ διότι ἐπροκλήθημεν ἔργῳ ἢ λόγῳ, ἢ διότι ὁ Ὀρθόδοξος ἡμερήσιος τύπος ἔθεσεν ἤδη τὸ ζήτημα πρὸ τοῦ λαοῦ, καὶ μάλιστα πολὺ δριμύτερον ἡμῶν. Ἐπὶ πολλῶν τοιούτων ζητημάτων, εἰς ἃ ὁ πολιτικὸς τύπος ἐπικρίνει τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἱερατεῖον αὐτῆς, ἡμεῖς σιωπῶμεν, ἂν καὶ ἤμεθα σύμφωνοι πρὸς τὰς ἐπικρίσεις, διότι θεωροῦμεν ὅτι περιττεύει ἡ ἀνάμιξίς μας. Πολλάκις δὲ ἐκφράζομεν τὴν λύπην μας διὰ τὰ τυχὸν ἄτοπα καὶ τὴν χαράν μας διὰ τὰ εὐχάριστα, τὰ ἐντὸς τῆς Ὀρθοδόξου μάνδρας συμβαίνοντα, καὶ τονίζομεν ὅτι θέλομεν τὴν Ὀρθοδοξίαν ζωντανὴν καὶ ἀκμαίαν πνευματικῶς. Ὥστε διὰ μὲν τῶν σπανίων ἐπικρίσεών μας δὲν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ συντελοῦντες εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀφοῦ Ὀρθόδοξοι ἐφημερίδες πολὺ περισσότερα καὶ πολὺ δριμύτερα γράφουσι. Διὰ δὲ τοῦ

πνευματικοῦ κηρύγματος τῶν ἐκκλησιῶν μας καὶ διὰ τῆς πνευματικῆς καὶ μεμετρημένης ἀρθρογραφίας τοῦ περιοδικοῦ μας συντελοῦμεν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν μικρῶν δυνάμεών μας ὄχι εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν, ἀλλ' εἰς τὴν πνευματικὴν ἀφύπνισιν τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν ἐπικράτησιν ὑγιεστέρων καὶ εὐρυτέρων ἀντιλήψεων περὶ Χριστιανισμοῦ. Νομίζομεν δὲ ὅτι καὶ ἀπὸ μιᾶς ἄλλης ἀπόψεως ἡ ὕπαρξις καὶ δρᾶσις τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν ὑπῆρξεν ὠφέλιμος διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν. Διότι πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἑλλην. Εὐαγγελικοῦ παράγοντος πρὸ 75 ἐτῶν, δὲν ὑπῆρχεν οὔτε κήρυγμα εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους ναούς, οὔτε Ὀρθόδοξος θρησκευτικὴ φιλολογία, οὔτε Ὀρθόδοξα κατηχητικὰ σχολεῖα, οὔτε Ὀρθόδοξοι θρησκευτικοὶ σύλλογοι, οὔτε ἐνδιαφέρον λαϊκὸν ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἂν σήμερον ὑπάρχουν ὅλα αὐτά, καὶ συνάμα μία καταφανὴς θρησκευτικὴ ἀφύπνισις ἐν τῷ λαῷ, τοῦτο ὀφείλεται ἐν μέρει τοὐλάχιστον εἰς ἡμᾶς τοὺς Εὐαγγελικοὺς — ἐκ λόγων ***ἀντιδράσεως,*** ἔστω — ἀλλ' ἐξ αἰτίας ἡμῶν. Καὶ δι' ὅλα ταῦτα ἡμεῖς δὲν στενοχωρούμεθα ἀλλὰ χαίρομεν, διότι διὰ τῆς διαδόσεως τῶν Ἱερῶν Γραφῶν μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τῶν πολλῶν τὴν σήμερον κηρυγμάτων καὶ περιοδικῶν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι προάγεται ἡ θρησκευτικὴ γνῶσις, ὅπως ἔχαιρεν ὁ Παῦλος, διότι καὶ «ἐξ ἐριθείας» ἀκόμη ἐκηρύττετο ὁ Χριστός. Ἔχομεν δὲ ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι ἡ ζύμη τοῦ Εὐαγγελίου, εἰσέτι μικρὰ καὶ ἀφανής, ἐν καιρῷ θὰ ζυμώσῃ ἀφ' ἑαυτῆς ὁλόκληρον τὸ φύραμα τοῦ ἔθνους ἡμῶν, καὶ αὐτὴ ἡ Ἐθνικὴ Ἐκκλησία θὰ αἰσθανθῇ τὴν ζωοποιὸν δύναμιν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν μέσῳ αὐτῆς. Τίποτε δὲν θὰ χαροποιήσῃ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας Εὐαγγελικοὺς περισσότερον μιᾶς τοιαύτης ἀναζωπυρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῶν πατέρων ἡμῶν.

— ***Ὁ στρατηγὸς Τσιὰγγ - Κάϊ - σέν,*** δικτάτωρ καὶ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας τῆς Κίνας, ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἐβαπτίσθη ἐσχάτως ἐν Σαγχάῃ ἐν στενῷ κύκλῳ συγγενῶν καὶ πιστῶν φίλων. Λέγουν ὅτι πρὸ ἑνὸς ἔτους, εὑρισκόμενος εἰς κρίσιμον θέσιν, ὡρκίσθη ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ του νὰ γίνῃ Χριστιανός, ἐὰν ὁ Θεὸς εἰσήκουε τὰς προσευχάς του καὶ τῷ ἔδιδε τὴν νίκην. Ἡ κατάστασις μετεβλήθη τότε ἀνελπίστως ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ στρατάρχης Τσὰγγ, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐτήρει οὐδετερότητα, ἦλθεν αὐτοπροαιρέτως εἰς ἐπικουρίαν του καὶ ὑπέταξε τοὺς ἐπαναστάτας, ἀναγκάσας αὐτοὺς νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ναγκίν. Τὸ γεγονὸς τῆς προσχωρήσεως τοῦ δικτάτορος εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἔχῃ τοῦτο τὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα, ὅτι τὰ ἀντιχριστιανικὰ καὶ κομμουνιστικὰ στοιχεῖα θὰ χάσουν τὴν ἐπιρροήν των καὶ ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ θὰ δυνηθῇ νὰ φωτίσῃ ἀκωλύτως τὸ ἀπέραντον Κράτος, τὸ ὁποῖον σήμερον καλύπτει ὁ πέπλος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας.

— Αἱ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ διασήμου Γάλλου ἀρχαιολόγου κ. Ναβὶλ γενόμεναι ***ἀνασκαφαὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἰορδάνου,*** παρὰ τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, ὑπῆρξαν ἀποκαλυπτικώταται ὡς πρὸς τὴν εὐμάρειαν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν κατοίκων τῶν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καταστραφεισῶν πόλεων Σοδόμων καὶ Γομόρρων. Ἐκ τῶν διαστάσεων τῶν θεμελίων τῶν οἰκιῶν καταφαίνεται ὅτι οἱ κάτοικοι γενικῶς ἔζων ἐν εὐρυχωρίᾳ καὶ ἀνέσει, τὰ δὲ ἀνάγλυφα, τὰ δείγματα τῆς κεραμικῆς τέχνης, ἀγγεῖα πλουσιωτάτου διακόσμου καὶ κανονικωτάτων γραμμῶν (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ κολοσσιαῖοι πίθοι περιέχοντες ὀστᾶ παιδικῶν σκελετῶν) ὡς καὶ τὰ πολυάριθμα χρυσᾶ κοσμήματα (βραχιόλια καὶ ἐνώτια θαυμασίως ἐπεξειργασμένα) μαρτυροῦν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν χλιδὴν τοῦ βίου τῶν παραδεδομένων εἰς τὴν ὕλην καὶ τὴν ἀκολασίαν προϊστορικῶν ἐκείνων ἀνθρώπων. Τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἀποκαλυφθεισῶν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰορδάνου προϊστορικῶν πόλεων μόνον τὰ ἐρείπια τῶν Σοδόμων καὶ τῶν Γομόρρων ἀνευρέθησαν ὑποκάτω στρώματος τέφρας· καὶ εἰς ταύτας τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον τὰς κατέστρεψεν, ἀφῆκε στρῶμα ἡφαιστειώδους στάκτης πάχους πολλῶν ἑκατοστομέτρων, ἐπιβεβαιοῖ τὴν Βιβλικὴν ἀφήγησιν (Γέν. ιθ'. 24 — 25). Οἱ ἀρχαιολόγοι ὑπολογίζουν ὅτι τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα ἤκμαζον ἤδη 500—1000 ἔτη πρὸ τῆς καταστροφῆς των. Εἶναι δὲ ἀληθῶς ἀξιοθαύμαστος ἡ μετὰ 4,000 ἔτη ἐπιβεβαίωσις τῆς ἀκριβείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐκ τῆς νεωτέρας τῶν ἐπιστημῶν ἀρχαιολογίας. Δὲν ἔχει βεβαίως προϊστορικῶν μαρτυριῶν ἀνάγκην ὁ πιστεύων εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅπως στερεωθῇ εἰς τὴν πίστιν του, ἀλλὰ δὲν δύναται εἰμὴ νὰ χαίρῃ διὰ τὰς μαρτυρίας ταύτας, αἵτινες ἀντιτάσσονται εἰς τὰς ἀμφισβητήσεις τῶν ἀπίστων.